

אונקלוס

דברים כג תצא

רעג

בַּמִּים וּכְבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֵא אֶל־תּוֹךְ
 הַמַּחֲנֶה: י וַיֵּד תְּהִי־הָ לָךְ מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה
 וַיֵּצֵאתָ שָׁמָּה חֲוִיץ: י וַיֵּתֵד תְּהִי־הָ לָךְ
 עַל־אֹנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חֲוִיץ וְחַפְרֹתָהּ
 בָּהּ וְשִׁבְתָּ וּכְסִיתָ אֶת־צִצְתָּךְ: יט כִּי
 יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ | בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ
 לְהַצִּילְךָ וּלְתַתּ אִיבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה
 מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת
 דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: ל סָם לֹא־תִסְגִּיר
 עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנְצֵל אֵלֶיךָ מֵעַם

יִסְחִי בְּמֵיָא וּכְמַעַל שְׁמַשָּׁא יַעוֹד
 קָנוּ מִשְׁרִיתָא: יג וְאַחַר מַתְקוֹ יְהִי
 לָךְ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וְתַפּוֹק תִּמְנָן
 לְבָרָא: יד וְסִפְתָּא תְּהִי לָךְ עַל
 זִינְךָ וְיְהִי בְּמִיתְבָּךָ לְבָרָא וְתַחֲפֵר
 בָּהּ וְתַחֲבוּב וְתַכְסִי ית מִפְקָתָךְ:
 טו אֲרִי יי אֱלֹהֶךָ שְׁכִינְתָהּ מְהִלְכָּא
 בְּגוּ מִשְׁרִיתָךְ לְשׁוֹבוֹתָךְ וְלִמְמַסְר
 בְּעַלְי דְּבָבְךָ קְדָמָךָ וְתַחֲבוּ
 מִשְׁרִיתָךְ קְדִישָׁא וְלֹא יִתְחַזֵּי בָּךְ
 עֲבֵרַת פְּתָנָם וְיִתּוּב מִימְרָה
 מְלִאוּמְבָא לָךְ: טז לֹא תִמְסֵר
 עֶבֶד עִמְמִין לֵיד רַבּוּנָה דְּיִשְׁתּוּב

לְתוֹךְ מַלְוֹת רַב
 בִּינְךָ בְּאַתְרָא
 מִן קְרוּיָה בְּרִינִי
 יי לֹא תְהִי אִתּוּ
 לְבָבְךָ עֶבֶד וְלֹא
 יִשְׂרָאֵל אֶתְתָּא
 אֲנִי וְנִיתָא וְחַזוּ
 מִקְדָּשָׁא דְּיִי א
 אֲרִי מְרַחֵק קֹד
 תְּרוּיָחוֹן: כ לֹא
 רַבִּית כֶּסֶף רַג

ישראל שצרח מה
 (יח) לא תהיו
 ומזומנת לזנות (ה)
 למשכב זכרי (ט)
 אחתה מזנת יש
 לבעולת זנות היל
 שהרי הוקשו לה
 פה עם החמור,
 יסב גזרה* מזני
 נעשה קדש על י
 שאין קידושין
 (יט) אתנן זוננו
 להקרבנה (ספרי - י
 בכלב (שם - שם): י
 חטים ועשאן סלי
 ללוכה (יח) שלא ית
 שיעי גבר. י אחת - א
 צבועל דעת האונק
 לבעולת זנות - וכל
 ידענו שהצבועל פנוי
 כנענית, ונמשכב זו
 שטועם רח"ל בחוג
 לב"ד: (לג) פי' ו
 מלשון מתן הוא:
 או הממיר ממה ש
 ויזון שח רב רבי

רש"י

לקט בדור

(ספרי): (יג) וַיֵּד תְּהִי־הָ לָךְ. כתרומתו (ואתרי"ב) כמו
 (במד' ב' י"ג) איש על ידו (ספרי): מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה. חוץ
 לענין (יז) עַל אֹנֶךָ. (לד"ה) מִשְׁרֵר כְּלֵי תַשְׁמִישְׁךָ:
 אֹנֶךָ. כמו כלי זיון (אונק - ספרי): (טו) וְלֹא יִרְאֶה
 בְּךָ. (הקב"ה"י) ערות דבר (ספרי): (טז) לֹא תִמְסֵר
 עֶבֶד. כתרומתו (יח) דבר אחר אפילו עבד כנעני של

להמתין עוד, אצל יכול לטבול כל היום, ואפשר שענה טובה
 היא כדי שלא יעמא עוד הפעם ויוצרך לטבול שנית
 (ג"א): (כב) וקורא למקום יד, שיהיה מוכן ומיוחד
 בסמוך כמו היד שמוכן לאדם לכל תשמישו: (כג) שהלא
 לכלל ישראל מדבר שילאו ממחניהם והוא חוץ לענין וחון
 לשלש מחנות (ג"א), ופשוט שאין רצונו רצינו בזה לומר
 שהלכה זו אינה נוהגת רק כל עוד שיש עננים שהלא ימים

אחדים אחר זה פסקו העננים, אלא באשר הוא שם היה חוץ למחנה חוץ לעננים, וכן יהיה בכל מחנה ישראל בין בישוב ובין
 במלחמה, ופשוט הוא, והש"ח הקשה הלא משמת אהרן נסתלקו העננים, ופלא שהרי חזרו בזכות משה כדאיחא במדרש,
 שחזרו בזכות משה, ומירך אין מוקדם ומאוחר בחזרה וזה נאמר קודם מיתת אהרן עכ"ל, וזה אינו מפני שהכתוב העיד (א'
 ג') ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש דבר משה: (כד) זה פי' תיבת "על" ואין פירושו עליו ממש, כלומר
 לא די שחשמש באחד מכליך על דבר זה אלא יהיה כלי מיוחד כדי שיהיה מוכן בכל עת כלי שום עיכוב (ב"ב): (כה)
 כלומר אונק מלשון זיין כן הוא בספרי וכן תרגמו אונקלוס, ואל"ף נוסף, כמו שמצינו כן (במ"ח), וחסר היו"ד שקשה
 למצואו והציר"י משלימו, וקורא כלי התשמישים על שם כלי זיין כי הוא העיקר, ועוד שיעקר קרא במלחמה מיירי: (כו)
 ר"ל אין יקאה כמו יקאה, אלא שייך על ה' חלקין המוזכר בראש הכתוב (רא"ש): (כז) לשון האונקלוס לא תמסר עבד
 עממין ליד רבניה, שפי' עבד עממין עבד גוי, וקצת מפרשים אמרו פירושו עבד שהוא ישראל הנמכר לגוי, ועל פי זה נכנסו
 בדיחוקים שונים לפרש פסוק הסמוך אשר אין להולמם, ואני בעיני פלא גדול בעיני למה לכל זאת, הלא חוץ מכללא שיש
 בידינו שחסר עבד הוא עבד כנעני חוץ מזה מלשון הספרי משמע שפירושו עבד גוי שהיה עבד של גוי וזכר ממנו שברצונו
 להיות אללך גר נדק או להחייבד בחזרת עבד כנעני אל תמסרנו בחזרה לאדונו הגוי, אלא עמך ישב גוי, והוסיף בספרי
 לומר אשר ינצל אלניך מעם אדוניו לרבות גר חושב פי' אפילו אין רצונו רק לשמור שבע מצוות ולאכול נבלות אעפ"כ תקבלנו,
 וכן הוא מפורש יולא בתרגם יוב"ע, וכן פירשו ראב"ע ז"ל, וכן כתב הרמב"ן ז"ל, והוסיף לומר שאפילו יתן לך אדוני ממון
 בעבורו אל תמורנו, והש"ח כתב שכן איחא בגיטין דף מ"ה וזה אינו כי כל מה דאיחא במס' גיטין הוא מה שהביא רבינו
 בדרך השני שעבד כנעני שצרח מח"ל לא"י הגם שאדונו הראשון ישראל הוא אין כאן גול ואין להכריחו ללאת לח"ל, ופסקו
 רמב"ם בפ"ח מה' עבדים (ועיין שם במשנה למלך), ורבינו שהביא גם האונקלוס משום שגראה לו להיות פשוטו של

זני מה רבוב (א)

זני וגוי מנין קדוש - 1
 (בירחק גבול)

אורח... רשימה... טבלה... נתונים...

לבוו רשימה

מספרים... תמונות... ציורים...

מי שמתו פרק שלישי ברכות

לית בלתי

אבל לחלפה... לית בלתי... אלא כדאמר רבי...

לית בלתי

אבל לחלפה... לית בלתי... אלא כדאמר רבי... פרט לית בלתי...

פרט לית בלתי... אלא כדאמר רבי... פרט לית בלתי...

אבל לחלפה... לית בלתי... אלא כדאמר רבי... פרט לית בלתי...

אבל לחלפה... לית בלתי... אלא כדאמר רבי... פרט לית בלתי...

אבל לחלפה... לית בלתי... אלא כדאמר רבי... פרט לית בלתי...

ויחך (דף ל"ג) פ' אהר להס המנוחה מיתר דרב פסק. ואמרו שם ומי' מילוא על כצו דלמר דר הוה מותר לקרוא ק"ש במקומה נסיו וזהמ' שלם במקומה לא נפיש וזהמ'.

דרכ פסק ואמרו שם דלף על גב דקליק מנהלג לבי שפין דרבינו ללכך פיו המוד דייקין ליה כנגד אל דער. ובינו כהן קמסי פי מורד בלל שזס פילוק ומימלם משמע דמדי הימי לן לפלוני:

עב"ל

וקרע

קפילו

זמלמל

ד' היח

בסמלו

זולא

ע"י נוגע

ה"ל פ' ז'

דומה

במקו

ר' רבינו

ז' זולא

ש' עשה:

ש' עשה:

ז' זולא

ז' זולא

ז' זולא

עולה הודלח הנהו'ט ו'ל מ"מ ק' רלוי נפשות

דב' ב' המנה הוה לקרות ק"ש ידיו משונפות:

ל' ר' ריח רע שיש לו עיקר וכו'. וכתב רבינו שם ש"פ' שכפי הדיו א"ל

ופסק כרב הוה דרביה הוה. והלכ"ל כרב עד

מקום שפסק הריח וקודל. א"ל ח' ע"ל וכו' והרי כרב ד' ה"ל ג' הוה ע"ק ע"ל וכו'

קודל דלע"ג דמנה כומיה דרב חסדא הוה אחר

רבא לית הלכא כלל ה"ל שמתהא דמי ק'מ

ממלי דליטני כהיה' דביה'ט ו'ל כה' דבניט

היה בתמלח' לא מהני פועל דידה לרב חסדא

לעומי כלל' דלח' הלכה כהמל' במקום הרב וכן

כרב ה"ר מוט והרב כע"ל מ"ע ו'ל כה' דבניט

ע"ק קיימ' דברימ'ט א"ל ע"ק כרב' כה' חסדא

ע"ל חסדא ד' חסדא ע"ל חסדא ע"ל חסדא ע"ל חסדא

ע"ק ה"ר מוט והרב כע"ל מ"ע ו'ל כה' דבניט

ע"ק קיימ' דברימ'ט א"ל ע"ק כרב' כה' חסדא

ע"ל חסדא ד' חסדא ע"ל חסדא ע"ל חסדא

ע"ק ה"ר מוט והרב כע"ל מ"ע ו'ל כה' דבניט

ע"ק קיימ' דברימ'ט א"ל ע"ק כרב' כה' חסדא

ע"ל חסדא ד' חסדא ע"ל חסדא ע"ל חסדא

מפני שהצוה לחה היא ויש לה ריח רע. וכמה נאונים

הורו שאסור לו לקרות אם היו ידיו משונפות וכך ראוי

לעשות: ז"ל א"ר רע שיש לו עיקר מרחיק ו'ל אמות וקורא ו'ל א"מ פסק

הריח ואם לא פסק הריח מרחיק עד מקום שפסק הריח. יושאין לו

עיקר כגון מי שיצא ממנו רוח מלמטה מרחיק עד מקום שחבלה

הריח וקורא. יגוף של רעו ועיביש של מימי רגלים אסור לקרות

קריאה שמע כנגדו ואע"פ שאין בהן כלום ואין להם ריח רע מפני

שהם כביה הכסא: ו'ל יצאה עוברת כגון שהיה שמע

על נ"פני המים אסור לקרות כנגדה. ופי נ"ל חזיר כצוה

עוברת דמי ואסור לקרות כנגדו עד שיעברו ממנו ארבע

אמות: יד' יהיה קורא והלאה למקום המנופה לא יניח

ידו על פיו נ"ל ויקרא אלא יפסיק עד שיעברו מאותו

מקום. י"ב ו'ל חזיר כצוה ו'ל חזיר כצוה ו'ל חזיר כצוה

שחבלה באשה וחזיר לקריאתו. וכן בדברי תורה. יצאה

רוח מחבירו אע"פ שבמסית לקריאת שמע אינו פוסק

לדברי תורה: מ' יהיה קורא קריאת שמע בבית ונסתפק

לו אם יש נ"שם צוזה או מימי רגלים או אין שם הרע

זה מותר לקרות. היה קורא באשפה ונסתפק לו אם יש

שם צוזה או אין שם לא יקרא עד שיברוק שחוקת

השגת הראב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

הריח וקורא. מחז הרב"ד י"ד ר"ע שי"ש לו עיקר וכו'. ע"ד מרחיק עד מקום שפסק

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

במגלה ו'ל א"מ פסק מקום שפסק הריח וקודל. פסק מי שמתו (דף ז')

מלבושי י"מ

[עט]
 (א) דהוי בכלל. עינו הטעתו שראה בדבריו הרשב"א כשאני רואה את הערוה אבל נראה לי שהוא טעות סופר וצ"ל הצואה דהא נפקא לן מוכסית את צאתך ולא מן השם דלא יראה וגו', ומיהו י"ל דקרא מהדר גם אצואה אע"ג דרז"ל דרשו ג"כ ממנו לענין ערוה ממש אך הראיה דלהרא"ש מהא דבסעיף צריך הרשב"א ליהנותה עיין חידושי הרשב"א ברכות כ"ה:

אם יש בהם טופח כדי להטפוח כיון שהם מכוסים בבגדו והוא בתוך קריאת שמע או תפלה לא גזרו רבנן שיפסיק. יואם נפלו מי רגליו בארץ אם הוא קורא בקריאת שמע מרחיק מהם ד' אמות שהרי רשאי ללכת ולקרוא קריאת שמע (ועיין לעיל סימן ס"ג סעיף א'). אבל אם הוא עומד בתפלה אסור לו ללכת ממקומו (ועיין לקמן סימן ק"ד סעיף ב') לפיכך אם הוא במקום שנבלעין בקרקע ממתין עד שיבלעו ואם הוא במקום שאינם נבלעין אם עדיין לא התחיל בתפלה ודאי מרחיק ד' אמות מדרבנן ומתפלל אבל אם הוא עומד בתוך התפלה ואין לו רביעית מים פוסק עד שיכלו להיות שותתין וחוזר ומתפלל (ג) כיון דמדאורייתא אינו אסור רק כנגד הקילות (ועיין לעיל סימן ע"ו סעיף ז') ורבנן הוא דגזור ברביעית או בהרחקת ד' אמות אבל הבעומד בתוך התפלה שאסור לו ללכת ממקומו לא גזרו, ואם פסק בשעה ששותתין ושהה או המחין עד שיבלעו בקרקע ושהה אפילו כדי לגמור את כולה יאינו צריך לחזור אלא למקום שפסק ויש אומרים דאם שהה כדי לגמור את כולה חזר לראש וכן עיקר (א) (ועיין לעיל סימן ס"ה סעיף א' ובסימן צ' סעיף כ"ו):

עט מי שנזדמן לו צואה בשעה קריאה ובו ט סעיפים:

א ר"ח רע שיש לו עיקר כגון צואת אדם מסרחת אם היא מלאחריו צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח (א) משום דכתיב והיה מחניך קדוש. ושיעור ד' אמות טעמא הוא מפני שד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום מהלכה לעניין שבת וגטין ומציאה ושאר עניינין (ועיין לקמן סימן שמ"ט סעיף א' ובסימן ש"צ סעיף א') על כן ד' אמות של אדם

76

אליהו זוטא

ריח רע ממנו (שלי"ה דף ס"ו):
[עח] (א) מי שיש לו מולי אפן צר מינן שאין יכול לעכב עלמו ומטפטף ממיד, מותר בקריאת שמע ותפלה, ונשעת העטפת מים יפסיק. ועוד שימן לו נגד או ספוג שיבלעו צהן:
[עט] (א) ורחנו ארבע (כ"ח):

הם ברשותו וביתו אשר הוא חונה שם והוא מחניך לשון חנייה כלומר והיה כל מקום חנייתך קדוש והיינו כל הדי' אמות ממקום שכלה הריח שאם היה ריח רע בתוך הדי' אמות לא היתה כל חנייתו קדוש ואפילו אם הוא בתוך רחוק שהוא חולה שאינו מריח צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח למי שמריח. ודווקא מלאחריו דליכא אלא משום והיה מחניך קדוש סגי בהרחקת ד' אמות אבל מלפניו בכיסוי תלה דהמנא וצריך לכסותה ואם אין יכול לכסותה צריך להרחיק ממנה י' מלא עיניו עד שאינו רואה אותה וזה הוא כיסוייה, ואפילו ב"בילה או שהיא סומא שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שלא היה יכול לראות ביום, ואם הצואה מצדדיו דינו י' כמלאחריו וסגי בהרחקת ד' אמות ממקום שפסק הריח: י' ש"ץ המחפלל וצואה בבית הכנסת או בבית שמתפלל שם אפילו היא לאחוריו בכל הבית צריך לשתוק עד שיוציאה, מאחר שמוציא רבים ידי חובתן אי אפשר שלא יהיו מן הקהל בתוך ד' אמות של הצואה וכיון שהם יוצאים בתפלתו הוה כאילו הם מתפללים והרי הצואה

לפניהם ועיין לקמן סימן צ"ל

ב היתה במקום גבוה עשרה טפחים (א) או עמוק עשרה טפחים או שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר אפילו הפתח פתוח ויושב בצדה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות דכיון שהיא ברשות אחרת הוי כמו מכוסה אפילו הפתח פתוח כנעול דמי והוי כצואה בעששית וקרינן ביה שפיר והיה מחניך קדוש להרא"ש (ועיין לעיל סימן ע"ו סעיף א'). אבל להרשב"א דווקא (ט) כשאינו רואה אותה אבל אם רואה אותה אסור (א) דהוי בכלל לא יראה כך ערות דבר ואינו דומה לצואה בעששית

אליה רבה

[עח] (ג) [כיון דמדאורייתא אינו אסור] כו'. אבל בלחם חמודות ונחלת צבי (וסק"ג) כתבו דהשו"ע חזר ממה שפסק בב"י, אלא סבירא ליה דגם בתפלה מרחיק. מיהו בתשובת רמ"א שם (סי' צח) פסק נמי בב"י ולבוש. כתב רמ"א שם כשלא הוצרך להטיל מי רגלים בשעה שהתחיל להתפלל רק שידוע שקדם גמר תפלתו אי אפשר לו להתאפק.

מותר להתפלל בענין זה, אבל אם נצרך לכך ודאי אסור ותפלתו חועבה, ואין חילוק בין אונס או לא:
[עט] (ט) כשאינו רואה אותה אבל רואה אסור דהוי בכלל לא יראה כך כו'. כתב מלבושי יום טוב ז"ל, עינו הטעתו שראה ברבריו של הרשב"א כשאני רואה את הערוה, אבל נראה לי שהוא טעות סופר, וצ"ל הצואה, דהא נפקא לן בענין מוכסית את צאתך, ולא מן השם דלא יראה וגו', והנה שפיר הגיה דצ"ל הצואה דהא הכא בענין צואה קאי, וכן ראיתי בתירושי רשב"א גופיה שם להדיא, ומכל מקום דברי לבוש נכונים, שכן כתב הרשב"א להדיא שם דקרא דולא יראה קאי נמי אצואה וכדאמרן. ועוד, דמקרא דוכסת לא נלמד אלא דצואה בעששית מותר, דאף שנראית מכל מקום כיסוי הוי. ועוד בא להורות דבכיסוי אף תוך ארבע אמות, כדפרשתי לעיל, אבל שיהא אסור כמלא עיניו נלמד מולא יראה, וזה ברור:

הערות

[א] עיין רא"ש ברכות פ"ג סימן מו במעדני יום טוב אות ה:

- כתנות אור**
 ג. כ"י לעת רש"א
 ט:
 ד. כ"י יונה טס:
 ה. רש"א טס:
 ו. רצונו יונה טס:
 ז. טור:
 עט
 א. טור ע"פ נכונת
 כה, ט:
 ב. טור ור"ש טס
 סימן מו:
 ג. טס כה, ט:
 ד. טס ט, ט:
 ה. יונתלמי טס
 ה"ה:
 ו. כמנ"ס ק"ס פ"ג
 ה"מ:
 ז. דרמי משה נגס
 שלטי הגבורים על
 מלחמי טס פ"ג אות
 ה:
 ח. טור ע"פ טס טה,
 ט:
 ט. טור ור"ש טס:

האון הינו מרוב. יפה צב"ל

ב ומו"ש אפילו יש במים שעל בגדיו טופח כדי להטפוח. כן כתבו החוספוס שם גד"ה מממין ללא כה"ר יוסף ללא התיר אלא בדעצת טיף טיף ונלעין מהרה ואין שם טופח כדי להטפוח וכן כתב הרא"ש וכתבו הטעם דכיון דמדאורייתא אינו אסור אלא כנגד העמוד בלבד ורצנן הוא גזור וכיון שכבר הוא עומד בתפילה לא גזור ואוקמוהו שכבר הוא עומד בק"ש או בתפילה לא גזור ואוקמוהו מדאורייתא וחזור לקרות אע"פ שיש שם טופח כדי להטפוח ואם לא היה עומד בק"ש ותפילה היה אסור כמו שיחבאר בסייעתא דשמיא נסימן פ"ג כאן התירו לו:

עמו א ריח רע שיש לו עיקר וכו'. בסוף פרק מי שמתו (דף כ"ה) פליגי זה רב הונא ורב חסדא ופסקו הפוסקים כרב חסדא דאמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וקורא ק"ש אע"ג דרב חסדא תלמיד דרב הונא הוא משום דתניא כוותיה דרב חסדא: ומו"ש רבינו כגון צואת אדם מטרחת. כלומר שהיא למה לאפוקי לואת אדם כמסך דלוקמן נסימן פ"ג אי נמי לואת זהמה חיה ועוף אפילו למה דמוטר לקרות אלס כמו שכתב בסמוך וצ"י פירש דאחי לאפוקי לואת קטן דאינה מטרחת כדכתב נסימן פ"א:

והחזור לקרות (ב) אפילו אם יש במים שעל בגדו טופח כדי להטפוח. ואם שהה כדי לגמור כולה חוזר לראש ואם לאו חוזר למקום שפסק:

סימן עט

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] כמה צריך להרחיק מן הצואה ואם הוא תחתן או כבילה: [ב-ג] אם הצואה ברשות אחת והוא ברשות אחרת ורואה אותה: וענין רשות אחרת יחבאר עוד בסימן פ"ז: [ד-ה] צואת בהמה חיה ועוף מאי זו צריך להרחיק ומאי זו אין צריך להרחיק: [ו] יצא ממנו או מחבירו רוח מלמטה: תשלום דיני צואה בסימן ע"ז:

ד א (ב) ריח רע שיש לו עיקר כגון צואת אדם מטרחת (ב) אם היא מלאחריו צריך להרחיק

אלאורייתא וכן דעת ה"ר יונה ז"ל (י"ד ד"ה היה) וכן כתבו החוספוס (שם): וזה לשון א' הרשב"א (שם ד"ה היה) מסבירא לי דאינו צריך להרחיק ממקום המים כלל מדלא קמי ומרחיק עד שירוק לאחריו ד' אמות כדקמי צראה לואת כנגדו וטעמא דמילתא משום דצראה צעינן ממניך קדוש אבל מי רגלים אינו אסור מדאורייתא אלא כנגד עמוד בלבד והילכך אם לא התחיל מרחיק מדצנן אבל צעומד בתפילה ב' לא ועוד נראה שאפילו בא לפסוק ולהרחיק אסור עכ"ל ודבר פשוט הוא שבתפילה דוקא קאמר אבל לק"ש אפילו אם התחיל כבר מרחיק כדי לגמור הקריאה שהרי יכול לקרות ק"ש והוא מהלך: והגהות מיימון המדשות כתבו בפ"ד מהלכות תפילה (אומ י) וכשחזר להתפלל צריך להתרחק מן המי רגלים ד' אמות ולואת מים ונילוות שעל צרכיו ורגליו ואי אפשר לקנחם צריך לכסות בצנדים אשר לא נתוו המים עליהם כדמשמע בפרק אמר להם הממונה (יומא ג) ובתוספות עכ"ל ולענין הלכה נקטינן כדברי הרשב"א דרב מוצהק הוא (ב): ומו"ש רבינו ואם שהה כדי לגמור כולה חוזר לראש וכו'. נמצא נסימן ק"ה:

עמו פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ט] בחי כסאות שלנו אם הם כמו ריח רע שאין לו עיקר:

א ריח רע שיש לו עיקר וכו'. בפרק מי שמתו (כה) איחמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר מרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח ותניא כוותיה דרב חסדא וכתב הרא"ש (סי' מו) דלף על גב דאסיקנא דלית הלכתא כהיא מתניתא היינו צלואת כלבים וחזירים דפליגא אידך צרייתא עלה אבל צהא דריח רע שיש לו עיקר ללא פליגא עלה נקטינן כוותיה והלכה כרב חסדא וכן דעת ה"ר יונה (טו: ד"ה לא) וכן פסק הרשב"א (שם ד"ה ריח) אבל הרמב"ם כתב בפ"ג מהלכות ק"ש (הי"ג) ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות וקורא אם פסק הריח ואם לא פסק הריח מרחיק עד מקום שפסק הריח והראב"ד השיגו דהא תניא כוותיה דרב חסדא וכדברי ה"ר יונה והרא"ש והרשב"א וכן כתב רב האי גאון. והרמב"ם נראה שסובר דכיון דאידיחי קאם מהיהא צרייתא דאחיא כוותיה דרב חסדא הויא לה כמנשמתא ותו לא מהני סיועא דידה אפילו צמאי ללא אידיחי צהדיא והדריה לכללין דאין הלכה כתלמיד במקום הרב הילכך הלכה כרב הונא דרביה דרב חסדא הוא ובעל מגדל עוז כתב שהרמב"ם היה גורס דרב חסדא עד מקום שיכלה הריח והרי"ף כתב הא דתניא כוותיה דרב חסדא ואח"כ כתב אמר רבא לית הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד לואת כלבים ולא כנגד לואת חזירים כל זמן שיש צמאין עורות ומשמע ודאי שהוא ז"ל פוסק ליה דהלכה כרב חסדא כתב הא דתניא כוותיה דרב חסדא לכתוב מתניתא צרייתא דאייתי רבא בלחוד אלא ודאי משום דסבירא הכי נקטינן וכן הם דברי רבינו (א): ומו"ש כגון צואת אדם מטרחת. נראה דהיינו לאפוקי לואת קטן שאף על פי שהיא של אדם כיון שאינה מטרחת אינו צריך להרחיק ממנה כמו שיחבאר נסימן פ"א: ומו"ש דח"ק בין אם היא מלאחריו אכשדיא מלפניו. אם אהא דמתן כמה ירחיק מהם ומן הלוואה ד' אמות אמר רבא לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו מרחיק מלא עיניו וכתב הרמב"ם

דרכי משה

(ב) וכן מדברי הטור והם דברי הרא"ש נראה דלא כהגהה זו דהרי התיר אפילו יש בבגדיו טופח על מנת להטפוח ולא הצריכו כיוסו כלל וכן כתב באור דרזע (ח"א סי' קלא) דאין צריך לקנחן: כתב ב"י סוף סימן צ' וזה לשונו אם היה עומד בתפילה והשתין תינוק בבית הכנסת נראה שיוצא מבית הכנסת וגומר תפילתו ולא יפסיק וישתוק עד שיביאו מים ויטילו על

מי רגלים דשמה ישאה כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש וכן כתב הרוקח סימן שכד דרשיי עשה כן מעשה עכ"ל: (א) ומצאתי כתוב בהגהת מורכי החדשים פרק (תפלת השחר) [מי שמתן] (שלטי הגיבורים אות ה) ומה שאנו משתיקין החזן כשיש צואה בבית הכנסת אפילו גדולה היינו טעמא הואיל והחזן שליח

(פ"ג ה"ח) למגדלו דינו כמלאכתו וכן כתב סמ"ג (עשין יח ק): **ב** זמ"ש אפילו אם הוא תותרן שאינו מריח צריך להרחיק זמ"ש אפילו אם הוא תותרן שאינו מריח צריך להרחיק וכו'. ד' אמות ממקום שיכלה הריח למי שמריח וכו'. כן כתב שם הרא"ש (סי' מו) והוא נלמד ממה שכתבנו בסמוך דכשהיא מלפניו אפילו צלילה שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שאליו היה ציוס לא היה יכול לראותה דאיתא בירושלמי (פ"ג ה"ה) וכחצוהו שם ה"ר יונה (עו: ד"ה ואם) והרא"ש והמרדכי (סי' עו) והרשב"א (שם ד"ה הימה) ולמדו מכאן ה"ר יונה והרשב"א (משו"ט סי' קמ"ג) דהוא הדין לקומא שאע"פ שאינו רואה אם הוא במקום שאליו לא היה קומא היה רואה אותה אסור: וריח רע שיש לו עיקר פירש הרשב"א (שם ד"ה ריח) דהיינו רואה מגולה ופשוט הוא: **ל** היתה במקום גבוה י' טפחים וכו'. צריכתא שם אם היה מקום גבוה י' טפחים או נמוך י' טפחים יושב גלדו וקורא ק"ש: **ו** זמ"ש או שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר וכו'. כן כתב הרא"ש שם וזה לשונו אלל כשהוא גבוה י' או נמוך י' כשהוא רואה אותה מותר דכיון שהוא במקום מיוחד לעצמו קרינן ביה והיה ממנין קדוש ולפי זה נראה דאם רואה לפני הפתח מותר לקרות צבית אפילו רואה אותה אפילו בחוץ ד' אמות אם אין הריח מגיע אליו רשות אחרת היא דפתח כעגול דמי והוי ליה כרואה בעששית ע"כ וכן נראה לי לדקדק מדין חצר קטנה שנפרצה לגדולה כמו שאכתוב בסמוך (ד"ה חצר קטנה) צביעתא דשמיא ואע"פ שהרשב"א (ד"ה היה ובמשו"ט סי' מע"ג) כתב דהא דתניא היה מקום גבוה י' או נמוך י' יושב גלדה וקורא כשהוא רואה את הרואה הוא דלילו כרואה אותה לעולם אסור נראה לי כדברי הרא"ש וז"ל עיקר ומיהו לכתמלה טוב ליהר כדברי הרשב"א: **ו** זמ"ש רבינו אב"א אם יש לה ריח לא מהניא הפסקה ולא שינוי רשות. אלא דאם היה מקום גבוה י' וכו' כתב הרמב"ם (פ"ג ה"ט) והוא שלא יגיע לו ריח רע וה"ר יונה (עו: ד"ה ואם) כתב דבני לרפת אומרים דכי היכי דהפסקה מועלת לרואה עצמה הכי נמי מועילה לריח אלל רבינו משה אומר דכיון שהריח מגיע אליו אין ההפסקה ה"ר יונה דצוואה אדומה קאמר דמסרתת יותר מן האחרות דלא כהרשב"א דמפרש דצוואה של תרנגולים אדומים מסרתת יותר מן האחרים ואני ראיית בהגה"ה (עי' אגודה גרמט סי' פ) שפירש ובלבד בתרנגולים אדומים הם התרנגולים שצאחך אדום שאוכלים שם שעורים וצוואתן מסרתת ביותר ונראה שהם אותן התרנגולים הגדולים המוצאים מאנגליט"א [שירוע שצוואתן מסרתת ביותר:

דרכי משה

ציבור אי אפשר שלא יהא אחד מהקהל סמוך לה בארבע אמותיו ובעינן דעת שומע ומשמיע והקרוב בארבע אמותיו של צוואה אינו יכול לכיון: (ב) ובסוף אשר"י (קיצור פסקי הרא"ש אות מו) דגם ארבע אמות ממקום שכלה הריח צריך להרחיק כשאר אדם שאינו תותרן וכן משמע מדברי הרא"ש:

פרישה

הכלל דבין זה הוא כי ממנין קדוש קאמר קרא ולהכי כל שהרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח ממנין קדוש קרינן ביה דלעולם ד' אמות של אדם כרשותו חשבונין לו וכציתו דמי ואם כן כשהרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח הרי מקום חנייתו קדוש והיינו דוקא במלאכתו אלל לפניו צביקו תלייה רחמנא וצריך לנקותה וכל שלא כיסה אותה צריך להרחיק ממנה מלוא עיניו ולהכי אפילו צלילה ואפילו קומא שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שלא

ארבע אמות ממקום שכלה הריח. אפילו אם הוא (ג) תותרן (ב) שאינו מריח (ד) צריך להרחיק עד מקום שיכלה הריח למי שמריח. ומלפניו צריך להרחיק ממנה מלא עיניו אפילו בלילה שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שאינו יכול לראותה ביום: **ל** ב (ה) היתה במקום גבוה עשרה טפחים או עמוק עשרה או שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר אפילו הפתח פתוח ויושב בצדה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות דכיון שהיא ברשות אחרת קרינן ביה שפיר והיה מחנין קדוש (ו) אבל אם יש לה ריח לא מהניא דצלילה או סומא צריך נמי להרחיק עד מקום שאינו יכול לראות ביום ולעיל בסימן ע"ה וכן ממה שכתב כאן בלשון ערוך (פ"ג) גבי רואה דצלילה או סומא צריך נמי להרחיק עד מקום שאינו יכול לראות ביום ולעיל בסימן ע"ה פסק צהיפק דצלילה כנגד הערוה או סומא מותר לקרות דצביקא ליה למלק בין ערוה לרואה וקשה דמנא ליה למלק בין ערוה לרואה צהא מילתא דלא אשכחן בתלמודא דמתלק צביקא אלל בעששית דצוואה הותר דהא מיכסיא ובערוה אסור דהא קא חזי לה אלל צלילה או סומא אין חילוק דאי איתא דאיכא נמי חילוק צהא הוה ליה לתלמודא לאשמועינן הך חידושא דצלילה או סומא הוי איכא דצוואה אסור ובערוה מותר אלל ודאי כי היכי דצוואה אסור צלילה ובקומא כיון שיכול לראותה ביום וכן אם לא היה סומא הכי נמי גבי ערוה אסור כיון שיכול לראותה ביום או אם לא היה סומא וכו' שם פירש במדברי וברוקא (סי' שד):

ג היתה במקום גבוה י' טפחים וכו'. צריכתא שם ונראה דבעינן נמי שיהא ברחבו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים דהשתא הוי מקום חסוד צפני עצמו כרשות היחיד דשבת הא לאו הכי לא והכי איתא בפירוש רשב"ם רש פרק צית כור (ב"ב קג: ד"ה אין ממדין) עיין שם: **כתב** צ"י (ד"ה בירושלמי) וזה לשונו בירושלמי אמרינן דמרחיקין מנזוחת תרנגולין ד' אמות ובלבד צאדומים ונסתפקו המוספות בסוף פרק מי שמתו בפירושו וכו' ובשלתן ערוך (פ"ג) כתב דבירושלמי אסור כנגד רואה תרנגולים אדומה עכ"ל והוא מה שפירש ה"ר יונה דצוואה אדומה קאמר דמסרתת יותר מן האחרות דלא כהרשב"א דמפרש דצוואה של תרנגולים אדומים מסרתת יותר מן האחרים ואני ראיית בהגה"ה (עי' אגודה גרמט סי' פ) שפירש ובלבד בתרנגולים אדומים הם התרנגולים שצאחך אדום שאוכלים שם שעורים וצוואתן מסרתת ביותר ונראה שהם אותן התרנגולים הגדולים המוצאים מאנגליט"א [שירוע שצוואתן מסרתת ביותר:

גט א. נרכות כ"ה
 ע"ה] וכבר חסדל הרי"ף
 שם טו, טז ורבינו יונה
 י"ה ולמדנו] והר"ה ש[ש
 י"ג סימן טו] והרשב"א
 שם ד"ה ר"ס ורמ"ד קריאת
 ומע, ג, יב בשם ר"ב ה"א גלוזן:]
 ה"ה ש"ס
 וה"ה דירושלמי שם
 י"ג הלכה ה' אפילו בלילה:
 א. נרכות שם:
 . ירושלמי ו' ע"ד שם
 זבוח בל"ש שם ורבינו יונה
 ז"ה ד"ה ואלו המעדים שם
 מו טו והרשב"א שם ד"ה
 ה"ה:
 . רמב"ם פרק ג'
 והלכות קריאת שמע
 הלכה ט ופמ"ג עין יט]

רבינו יונה נרכות יד, א ד"ה ה"ה]. עיין סוף סימן קפ"ה. כתב רמ"א
 בתשובה סימן ל"ח, מי שיש לו חולי שמטפח תמיד מי רגלים
 לאונסו וא"כ לא יוכל להתפלל לעולם, יש להתייר לעשות לו בגד
 סביב איבריו והנגדים העליונים יהיו נקיים ויכנס לבית הכנסת
 ותפלל, ובשעת הטפת מי רגלים
 יפסיק וא"כ יתפלל, ודוקא שלא
 הולך לטפח בשעה שמתחיל
 להתפלל, ואע"פ שידוע שבמח
 תפלמו יטוהך לטפח וכו', ע"ש
 שהלריך בטעמו. (י) ועיין בסימן
 פ', ועיין מה שכתבתי סימן ע"ו
 סעיף ה' [פ"ק ט] וסעיף א' [פ"ק
 יח] בשם הר"ה ש[נרכות פ"ג סימן כג]:

עט א אפילו בלי"ה. הר"ה ש פרק מי שמתו נרכות פ"ג
 סימן טו] מציא על זה ירושלמי שם פ"ג הלכה ה' רבי אלי
 וחזריו הו' ימצין קמיה פונדק גרמשא (אמר) [אמרין ליה] מהו
 למימר כאן מיילי דאורייתא, אמר לון כיון דאלו הו' ימנא הוה
 חויא מה קמן זכס כדון אסור.
 ללמד מזה דאפילו שאר דברי תורה
 אסור, ולאו דוקא קריאת שמע,
 ואפילו נמקוט שסקא א"כ יש שם
 זואה, והיינו לפני הנמים שדרך
 להיות שם זואה, וכל שכן בחצר:

סימן עט

מי שזודמן לו צואה בשעת קריאה. וכו' מ' סעיפים:
 א א א [א] היתה צואת אדם מאחריו צריך להרחיק

ארבע אמות ממקום שכלה הריח אפילו אם יש לו חולי שאינו מריח צריך
 להרחיק ארבע אמות ממקום שיכלה הריח למו שמריח י' [א] ומלפניו צריך להרחיק
 מלא עיניו י' (א) א אפילו (א) בלי"ה הגה (א) לו שהוא סומא שאינו רואה אותה צריך
 להרחיק עד מקום שאינו יכול לראותה ביום י' [א] ואם היא ב מצדיו דינו (ב) במלאחריו:
 הגה (א) שלם צינור המתפלל וזואה צבית הכנסת או צבית שמתפלל שם אפילו היא לאחריו בכל הצבית
 הכרינו מנוח נראה לדדנין [כ] כלפניו דמי, כדאיתא גבי לולב (ב) עקום (סוכה לב, א), (ג) והרמב"ם [שם] מייירי היכא דלא אפשר, עכ"ל.
 ועיין סוף סימן פ"א ומה שכתבתי שם [פ"ק ג]. ונראה לי לדדנין שלפניו כלפניו דמי כמו שכתוב סימן קכ"ח סעיף כ"ד [פ"ק יג],
 ע"ש:

דרך לחם למהריק"ש

עט סעיף א בלי"ה. לו שהוא סומא:

באר היטב

עט א בלי"ה. דבעינן מחנין קדוש, ומ"ה ס"ק א, אכל צערוה נראה
 תלוא מילתא, עיין לעיל סימן ע"ה סעיף ו', ועיין ב"ם ד"ה ומ"ש

ביאור הגר"א

[ג] ויש אומרים כו'. שם [ברכות כב, ב] וכמו שכתוב לעיל סימן ס"ה [סעיף א
 בהגה וס"ק ד]:

עט א [פ"ק א] היתה כו'. וכן אמר בירושלמי [ברכות פ"ג הלכה ה] כרב חסדא
 [בבבלי שם כה, א] דתניא כוותיה. ואע"ג דאדחי, לא אירחי אלא מצואת כלבים והחזירים: [ב] ומלפניו כו'. שם בבבב"א הלכות
 א' לא שנו כו': [ג] [הגה] או כו'. מירושלמי הנזכר לעיל [פ"ק א]: [ד] [שו"ע] ואם היא כו'. שם כ"ב ב':

הגהות רעק"א

עט א (שו"ע ס"ה) א"ל אלק"ם שפסק. וכן הוא לקמן סימן ק"ג סעיף ב'
 ועיין לקמן סימן ק"ד סעיף ה':

מבשבות זהב

עט א אפילו בלי"ה. עיין ט"ז. אפילו ספק צואה דינה כוודאי
 במקום שראוי לספק, ולפניו כמלא עיניו. וראיתי להקדים
 בכאן הקדמה אחת ויש בה צורך לסימנים האלו עד סימן פ"ז. דע
 דהדין צואה נחלק לעשרה דינים. א', צואה לאחריו (ומצדדיו), ב',
 לפניו, ג', במקום גבוה יו"ד או מןוך יו"ד. ד', צואה בחדר אחר
 "ופתחו" הפתח, ה', צואה בעששית. ו', צואה במים. ז', ריח רע
 שיש לו עיקר ושאיין לו עיקר. ח', צואה עוברת. ט', אכלל ג"כ דין
 מי רגלים ועביט וגרף של רעי. יו"ד, אשפה וצואת בהמה וחיה.

מחצית השקל

כשר, וכתוב שם דאם נעקם לצדדין פסול כמו לפניו: והרמב"ם כו'. שכתב
 ג"כ צדדין דינו כמו לאחריו: ועיין סוף סימן פ"א. זו היא ג"כ ראיית
 הר"מ (אלא שיש טעות סופר שם), שכתוב בסימן פ"א היה קורא וראה
 צואה כנגדו ילך כדי שתשאר הצואה לאחריו ד' אמות, ואם אי אפשר
 לילך לפניו יסלקנה לצדדין וירחיק ד' אמות. הרי ובמקום דאפשר שתהיה
 צואה לאחריו עדיף טפי, ולא מהני כמה שמשלקה לצדדין: דצדדין
 שלפניו. ר"ל, שאינו נגד פניו ממש אלא לצדדין שלפניו: כמו שכתוב
 סימן קכ"ח כו'. דאמרין שם עם שאחורי כהנים אין בכלל הברכה, אבל
 העומדים לפני הכהנים אבל משוכים לצדדים שלפני כהנים הם בכלל
 ברכה, וכאלו הם עומדים נגד פני הכהנים ממש. אלא דלפי זה דמדמה
 האי דהכא למה שכתוב בסימן קכ"ח, א"כ לפי מאי דקיימא לן שם דצדדי
 כהן ממש הו' ג"כ כשלפניו, א"כ למה כתב בשם רבינו מנוח דאם אפשר
 עדיף להניחו לאחריו ד' אמות, אבל בלא אפשר צדדין דינו כלאחריו:

ברושני ערב

בצואה אכזר אמתן חרון הלאם
 יכון ירושלים

ציונים לרמ"א

(*) טור: (ד') סעיף
 א:
 ב (ה) תשובת הרשב"א
 ז"ל [פ"ק סימן קס"ח וכו']
 י"ה ומ"ש אפילו בשם
 ורבינו יונה [נרכות טו, ב
 י"ה וס"ט]: ד הגהות
 ודרכי החדשים [שלי
 גטריס נכות] פרק
 זפתל השחר) (מי
 שמתו] [אוח ה]:

עמרת וקנים

ז: א [א] היתה צואת אדם
 אחריו צריך להרחיק
 ירבע אמות מפינקוס
 ובלי"ה הריח. ויש מי שכתב
 ואין צריך להרחיק כי אם
 ד מקום שכלה הריח
 (מכ"ס קריאת שמע ג, יט):

הגהות והערות

(ב"ב מפ"ג. עיין
 ט"ז שם ס"ק ג ופרי
 גדים. ובפ"ה כס"ט וס"ג,
 הוא ע"ס, וע"כ הגיה
 מלח"ה השקל סעיף ה
 פ"ק י:
 ט א] בנפרא שלפניו
 גירקא תלמודי מטס אסור
 'לעמוד במקום הטעופה:
 חוקן
 מנהגות
 וזאמ"ש מל"ז:

ה. זכנתי עם נכרות
 כה. [ב]
 ו. הראש עם פ"ג
 סימן ז'
 ז. עם ד"ה היה
 מקום ובש"מ ח"ל סימן
 תעד:
 ח. רמב"ם עם קריאה
 שמע ג, ט מנה נכני ונה
 טו, כ ד"ה ואם ונראה
 טז:
 ת. רבנו יונה [טז]
 והראש [טז] נכני
 נרמט:
 ק. עירובין פ"ג [ע"ג]:

ציונים לרמ"א

י"ג סעיף ג:

עטרת זקנים

כ. היתה במקום גבוה
 עשרה טפחים. ורחבה ד'
 טפחים, או הוא רשות
 אחרת. מפני שהוא מקום
 חשוב בפני עצמו כרשות
 היחיד רשבה (זהו דעת
 הראש נכני פ"ג סימן טו).
 ויש אומרים דוקא כשאנו
 רואה אותה, אבל כשהוא
 רואה אותה אינו יכול
 לקרות, ולא הוי בכלל
 כבוד, ולא דמי לצואה
 כעשית (הרשב"א עם כה,
 א ד"ה היה מקום וכו' ח"ל
 סימן טעז). ודברי הראש
 עיקר, ומיהו לתחילה טוב
 להזהר כדברי הרשב"א
 (כ"י ד"ה ומ"ם א):
 ג. ויש אומרים דבי היכי
 דהפסקה מועלת לצואה
 עצמה כו'. ונכון להחמיר
 כסברא ראשונה (כ"י ד"ה
 ומ"ם רטז):

הגהות והערות

ג. תוספת ד"א:
 ד. בדפ"א כתב ג', ועין
 שמן המלך דע"מ הוא:
 ד"ה שם נענין איתא ד'
 גמות, אך שיעור זה הוא רק
 לעין, ולשאר דברים שיעור
 ד' טפחים. עיי"ש במהרש"א
 ד"ה פלג:
 ה. חוקן בדפ"א ע"פ י'
 אפרים ופמ"ג:
 ו. כונתו דמהירות
 אמ"ד ח"פ כמוב טו:
 ז. שם כתב דיש לו עיקר
 היינו מגולה. והלשון המובל
 נתי"א תקוה נאמרות חיים
 הלכות ק"ש סימן ג', שהיה
 לן נכני הרשב"א. והנה
 כ"י סוף הסימן:
 ח. וכ"כ השמן המלך.
 ועין פמ"ג נשלל אנהיה
 אות ש, דק"ל דק"ל על סעיף
 ג:

ג בתוך ארבע אמות. משמע דאם שום אדם אינו יושב בתוך
 ד' אמות של הזוהר מותר להתפלל, אע"פ שהזוהר מפסקת ביניהם
 וכן הש"ך, יכולים להחזיר פניהם. מיהו צוינן נ"ה סעיף כ' יש
 אומרים דלא יענה אמן כשיש זוהר מפסקת ביניהם: ד של
 הצואה. וצוינן דעת שומע
 ומשמיע (שם שלמי הגורם נמדתי
 נכני פ"ג אות ה). ונראה לי דאם
 הוא נפסקו דומרה שאינו מוסיף
 רבים ידי חובתו, מותר הש"ך לומר
 נכניו אס הוא חוץ לד' אמות:
 דה במקום גבוה עשרה. ודוקא
 שהוא רחב ד' ד' דהוי מקום חשוב
 (כ"ח ד"ה היתה): ו בבית
 אחר. פירוש, (י) נמדד אחר:
 ז בצדה. פירוש, אלא הפתח:
 ח בשאינו רואה אותה. ונראה
 לי דאם מעלים עיניו או גלילה,
 שרי בזה (לכ"ל עלמא: ט ויש
 אומרים דבי היכי וכו'. ז"ע אס
 העבירו זוהר צניח ונשאר עדיין
 רית רע צניח, אס מותר לקרות.
 ללכאורה נראה דשרי להיש
 אומרים, וקל ומומר הוא, מה כאן
 שעדיין הזוהר מונחת במקומה
 מותר לקרות אע"פ שהריח נא לו,
 קל ומומר כשהזוהר חלפה ועברה.
 ועוד, דנראה עוברת פליגי אמוראי
 נכרות כה, א), ואף דקיימא לן [סימן
 עו סעיף ג] לאיסור, היינו כשהוא
 עומד נכרות כנגדה, אלא הכא היא חוץ למדר לכ"ל עלמא שרי.
 מיהו י"ל דשאני הכא כיון שהזוהר היתה נמדד זה אסור לקרות
 עד שיכלה הריח, וכמו שכתב סעיף ט', וגם הרשב"א [נכני כה,
 א ד"ה רוח רע] מפרש רית רע שאין לו עיקר היינו זוהר מוכסה,
 עיין מה שכתבתי סימן ע"ו סעיף ג' [פ"ה א], לכן יש להחמיר.
 מיהו נראה לי דמי שאינו מריח מותר לקרות בזה: י אם אין
 מניע פ"ו וכו'. ולהיש אומרים נסעיף ב' שרי בכל ענין: יא ר"ה רע. כל שדך נני אדם להטער מאותו הריח (כסף משנה

נרין לשחוק עד שיזלזלה מאחר שמוציא ריח ידי חובתו (ב) ואי
 אפשר שלא יהא [נאח] מן הקהל ג בתוך ארבע אמות ד של
 הזוהר ועיין לקמן סוף סימן ז' (ועיין לקמן סימן פ"ו
 י"ג דין זוהר צניח):

ב ה היתה ה במקום (ג) גבוה (ד) עשרה טפחים
 או נמוך עשרה (ו) או שהיתה בבית (ז) אחד
 והוא ז בבית אחר אפילו הפתח פתוח (ח) וישב
 ז (י) בצדה (יא) ורואה אותה (יב) אם אין לה ריח יכול
 לקרות בכיון שהיא ברשות אחרת קרינן ביה שפיר
 והיה מחניף קרוש (יג) להרא"ש אבל י' להרשב"א דוקא
 ח בשאינו רואה (יד) אותה (טו) ואם יש לה ריח לא מהניא
 הפסקה ולא שנוי רשות (טז) ויש אומרים דבי
 היכי דהפסקה מועלת לצואה עצמה הכי נמי מועילה
 לריח רע (טז) שלה:

ג ח צר קמנה שנפרצה במילואה לגדולה והגדולה
 עורפת עליה מן הצדדים קמנה לא חשיבא בבית
 בפני עצמה כיון שנפרצה במילואה לגדולה אבל
 הגדולה כיון שכתליה עורפים על של קמנה מצד זה
 ומצד זה חשיבא בבית בפני עצמה הלבך אם צואה
 בגדולה אסור לקרות בקמנה עד שירחיק כשיעור ואם
 צואה בקמנה מותר לקרות בגדולה בלא הרחקה י אם
 אין מניע לו יא (ט) ריח רע:

שם עדה בפני עצמו כדאמרין שם נגמלא צפרק צית כור [קג, א]
 דאין אדם רואה שימן מנעומו צפעס א' (ויראוהו צניח) (ויראו
 לו צניח) וג' מקומות, מה שאין כן לענין חילוק רשות ודאי הוי
 חילוק אפילו באין רוחב ד' כמו לענין שבת, דאע"ג דלענין הזוהר
 מרשות לרשות אינו חייב אלא מרשות היחיד לרשות הרבים, מכל

באר היטב

ונ"י [פ"ה ג] חולק עליו, וכתב דאף על פי שאינו רחב ד' טפחים הוי שפיר
 הפסק, ע"ש. (ובספר אליה רבה סי"ק ז חולק על ט"ז ופסק כדעת הב"ח,
 וכן פסק הרמב"ם שבה יח, כד, ע"ש, הגא"א): (ה) אחד. ר"ל, נמדד
 אחר, [מ"א סי"ק ז]: (ו) בצדה. פירוש, אלא הפתח, [שם סי"ק ז]:
 (ז) אותה. ונראה לי דאם מעלים עיניו או גלילה, שרי בזה לכ"ל עלמא, מ"א
 [פ"ה ט]: (ח) ש"ה. אס העבירו זוהר צניח ונשאר עדיין רית רע צניח,
 יש להחמיר. מיהו נראה לי דמי שאינו מריח מותר לקרות בזה, מ"א [פ"ה
 ט]: (ט) ריח רע. כל שדך נני אדם להטער מאותו הריח, כסף משנה,

ביאור הגר"א

[ה] [פ"ה ב] או שהיתה כו'. כמו שכתוב בפרק ט' דערובין [נב, ב]. וכמו שכתוב
 בסעיף ג'. וזה שכתב אפילו הפתח כו': [ו] וישב בצדה כו'. כמו שכתוב
 [ברכות כה, א] בהיתה גבוה כו': [ז] ורואה כו'. כמו שכתוב לעיל סימן ע"ו סעיף א': [ח] אם אין כו'. כמו שכתוב למטה [פ"ה ז]: [ט] פ"ה רא"ש. ממה
 שכתוב [ברכות שם] היתה גבוה כו' ואם לאו מרחיק מלא עיניו כו', אלמא דברואה עסקינן, ואפילו הכי בכובו כו' מותר, ועוד, דצואה לא חלי רחמנא כראיה,
 כמו שכתוב שם [ע"ב]. והרשב"א [שם ד"ה היתה] סבירא ליה דמיירי שיש סיבה המונע מראות אותה, ובשאינו גבוה מכל מקום אסור, וכמו שכתוב בסעיף א':
 [ז] ואם יש כו'. ממה שכתוב שם [ע"א] רית רע שיש לו עיקר כו', וכרישא דברייתא חשיב צואה ודכוותיה שמרחיק ממנו, ולכאורה היינו רישא. ועוד, דשם
 דמיירי בכהאי גוונא שממנו עצמו אין צריך להתרחק, כגון שהוא בבית אחר או שהוא מוכסה, וכמו שכתב הרשב"א ט'. ואין צריך להרחיק אלא מפני הריח,
 וכן חסם בסעיף ג', ובסימן פ"ג סעיף א' וסעיף ד': [יא] ויש אומרים כו'. תוספות שם ד"ה ריח כו', ועיין לקמן סימן פ"ג סעיף ד', דלא בתוספות:

(ב) ואי אפשר שלא יהא וכו' של הצואה. פירוש, ממקום
 שכלה הריח (ו) ואינו יודע למה לא כתב שצריך הרחקה כמלא
 עיניו, אלא צני רגלים שפיר יש להחזיר כשירחקו כל הקהל מהם
 ד' אמות: (ג) גבוה עשרה טפחים. כתב מו"ח ז"ל [נ"ה ד"ה
 היתה] והוא דליכא רוחב ד' טפחים
 על ד' טפחים, כלפירש רש"ז"ס
 ריש פרק צית כור [נבא נמלא קב, ג
 ד"ה אין נמדדין] דדוקא בזה הוה
 רשות לעצמו, עכ"ל. ובאמת מצינו
 צריש הורק [גיטין דף ע"ז [ע"ג]
 לענין גט דגובה י' אע"ג דאינו
 רחב ד' י"ו הוה רשות לנפשיה.
 ונראה דלענין זוהר דכאן יש לדמות
 לזה, [נראה איתא צפרק (ת"ה)
 [חוקת הבמים] [נבא נמלא] דף נ"ו
 [ע"ה] דלענין שבת לחלק הרשויות
 מהני אפילו פיסלג כמו דמהני
 לענין גט, דהיינו י' גובה ואין רוחב
 ד' כדפירש רש"ז"ס חסם [ד"ה אלא
 פיסלג], ומצוה חסם דכל שחשיב
 רשות לחלק לענין שבת כל שכן
 דמהני לענין הטומאה לעשות
 הפסק לעומאה, וא"כ ודאי לא
 חמיר טומאה מזוהר, דג"כ הוה
 הפסקה. ודוקא בזה הוה צניח כור
 צענין י' גובה ורוחב ד', דשם
 העטם דצענין שיהיה צלמות גובה
 או עומק י' גובה ורוחב ד', כי
 צריך שיהיה [ע"ל אותו הפסק

מקום ובש"מ ח"ל סימן
 תעד:
 ח. רמב"ם עם קריאה
 שמע ג, ט מנה נכני ונה
 טו, כ ד"ה ואם ונראה
 טז:
 ת. רבנו יונה [טז]
 והראש [טז] נכני
 נרמט:
 ק. עירובין פ"ג [ע"ג]:

באר היטב
 ונ"י [פ"ה ג] חולק עליו, וכתב דאף על פי שאינו רחב ד' טפחים הוי שפיר
 הפסק, ע"ש. (ובספר אליה רבה סי"ק ז חולק על ט"ז ופסק כדעת הב"ח,
 וכן פסק הרמב"ם שבה יח, כד, ע"ש, הגא"א): (ה) אחד. ר"ל, נמדד
 אחר, [מ"א סי"ק ז]: (ו) בצדה. פירוש, אלא הפתח, [שם סי"ק ז]:
 (ז) אותה. ונראה לי דאם מעלים עיניו או גלילה, שרי בזה לכ"ל עלמא, מ"א
 [פ"ה ט]: (ח) ש"ה. אס העבירו זוהר צניח ונשאר עדיין רית רע צניח,
 יש להחמיר. מיהו נראה לי דמי שאינו מריח מותר לקרות בזה, מ"א [פ"ה
 ט]: (ט) ריח רע. כל שדך נני אדם להטער מאותו הריח, כסף משנה,

חידושי הרשב"א (ברכות כה, ב ד"ה היה) ושאר פוסקים. ואם קרא
אפילו במקום שראוי לספק חזרו וקורא כבסימן ע"ו סעיף ח'. וכבר
דברנו פעמים רבות מזה (משבצות זהב סימן ע"א א"ה ויש ד"ה אחר)
אם הטעם דכל מקום דאמר רחמנא לא תעביד לא מהני כרבא
בתמורה ד' ע"ב. וכי תימא דווקא מעשה, הא ליחא, דהמקדים
תרומה לכזרים דפרך מיניה (שם ה' ב) דיבור ומחשבה הוה, יע"ש.
ומיהו המעיין בסמ"ע ח"מ [סימן] ר"ח [סימן] ג' ובי"ד [סימן] י"א
[סעיף] ב' השוחט ביום הכיפורים ויום טוב, שמע מינה דכל מקום
כו' דווקא אם לא יצויר בענין אחר, מה שאין כן כאן שהמקום
גורם. ויראה דהוה דרבנן, וכמו שאמר רבא בברכות כ"ב (ע"ג) זבח
רשעים תועבה (משלי כא, כז). יע"ש. ועיין [סימן] קפ"ה [סעיף] ה', ויבאר אי"ה לקמן גבי מי רגלים בזה, יע"ש. השני, צואה מלפניו מרחיק
מלא עיניו. וכבר ידעת מחלוקת הרא"ש ורשב"א, כפי הנראה להרא"ש (ברכות פ"ג סימן נא) לא יראה קאי רק אערוה, וכפשוטו דסוגין דשבת
ק"ן א', ובצואה ליכא רק מחניך קדוש, וא"כ חוץ לד' אמות למה אסור לפניו. ויש לנו כמה דרכים, או מדרבנן אסור לפניו כל שרואה,
או מן התורה כל שרואה מלפניו בכלל מחניך הוה, וכל מקום ראה הוה בכלל חנייה אפילו חוץ לד' אמות. ובחדושינו נראש יוסף ברכות
כד, ב ד"ה הנה הארכנו, עתה ראיתי להפרי חדש [אות ב ד"ה עז] כתב מדרבנן [שם] ולא יראה כוונתו קאי נמי אצואה, והיינו כל שהוא
חוץ למחנהו. ומכל מקום לא ברשות אחרת, הא ברשות אחרת גלי קרא דמחניך דכהאי גוונא שרי, ומשום הכי שרי בחדר אחר אף
על פי שרואה, יע"ש. ואמנם להרשב"א [שם] מבואר דסובר דלא יראה קאי נמי אצואה, ואפילו בחדר אחר כל שרואה אסור מן התורה.
ולפי זה להרא"ש אם נאמר כמלא עיניו דרבנן אתי שפיר ברכות כ"ב ב' מצא צואה "במקומה", וכן הא דתנו רבנן [שם] יסלקנה
לאחוריו, ואין חזרו ומתפלל דמלא עיניו דרבנן ספק לקולא, כמו מי רגלים בסימן ע"ו סעיף ח'. ומיהו אף לרשב"א דמלא עיניו מן
התורה פוסק מלא עיניו, אין חזרו וקורא, כסימן פ"א כמ"א [סימן] ד' דמחניך קדוש איכא, רק לא יראה, וכיון שלא ידע ולא ראה
לית כאן איסור תורה. ולפי זה אם נאמר לרא"ש כל לפניו כמלא עיניו מקום חנייה הוה, י"ל בזה. ומיהו בלאו הכי נראה מספק
או לפניו הוה מקום חנייה כמלא עיניו, ואלו לרשב"א הרהרו חוץ לד' אמות כמלא עיניו מותר, שהרי בערוה נמי הרהרו מותר [כדאיחא]
בשבת ק"ן א', הוא הדין צואה דלית מחניך רק לא יראה * . והנה פשיטא לכאורה מהא דירושלמי רבי לייא וחבירי, הובא בחידושי
הרשב"א וט"ז ופרי חדש [שם] דוודאי תוך ד' אמות לא היה צואה, דאם לא כן תיפוק [ליה] מחניך, רק כמלא עיניו, וא"כ איך פסק
הוראה שם, שמע מינה כמלא עיניו הרהרו מותר, ופסק דין הוה הרהרו כבסימן פ"ה [סעיף] ב' [בהגה] וסימן מ"ז סעיף ד' [בהגה]. אלא
דחא בורכא, דהא פסק בנתינת טעם כיון דהוה יממא, ולא היה לו לומר רק אסור, והחם לא פרושי מאיסורא הוה שרי כבסימן פ"ה,
ובבבבא דרבי לייא אמר רק סתם אסור ואח"כ כשהלך משם אמר הטעם. ומכל מקום הדין אמת לרשב"א כמלא עיניו הרהרו מותר,
וכדכתיבנא. גם מדיחבי רבנן התם, הא תלמיד חכם א' אל יהלך במבואות המטונפות (ברכות כד, ב). שמע מינה חוץ לד' אמות הרהרו שרי.
והנך רואה דרבי לייא וחבירי ידעין בודאי שהיה שם צואה כמלא עיניו, ואסור אפילו בלילה, דאלו מספק הא פסק המחבר בסימן
פ"א [סעיף] ב' כדיעה א' בסתם דאין חזרו לראש. ומה שכתב הט"ז אפילו "בספק" צואה, אפשר דבתוך ד' אמות קאמר, ומלתא באפי
נפשה היא. ומה שקשה מצואה עוברת לרשב"א, יבאר לקמן דין ג' א"ה שם. הנה, במקום גבוה יר"ד או נמוך יר"ד הוה רשות
אחרת, לרא"ש אפילו רואה שרי, "דחזו" לא יראה לא קאי עלה, ולהרשב"א אסור כמבואר כאן סעיף ב'. ואם בעינן גבוה א' טפחים
ורוחב א' טפחים עיין ט"ז אות ג', ועיין מה שאכתוב אי"ה בצואה בעששית דין החמישין מזה. ומה שכתב המ"א אות ח"ח בעוצם
עיניו לכולי עלמא שרי, לי העני איני יודע מקורו כעת, ואי מצואה עוברת ברכות כ"ה א' דאבן מנוגעת שרי ולא מחניך הוה כמו
שכתב בחידושי הרשב"א, ואכתי לאו דלא יראה להרשב"א, שמע מינה דעוצם שרי. וצ"ע מירושלמי ומסעיף א' כאן דמלא עיניו נמי
לאו מחניך הוה רק מלא יראה ואפילו הכי בלילה אסור, וההיא דצואה עוברת י"ל מאחוריו מיירי. הן אמת שהר"מ ז"ל אסברה לן
מלפניו בפרק ג' מקריאת שמע הלכה י"ג שטה על פני המים "כנגדה". וכפירוש רש"י [שם] כ"ה א' [ד"ה] צואה עוברת, "מלפניו",
יע"ש. וראיתי שדברי האדון ז"ל בנייה על ארני האמת והשכל כמו שכתב [המ"א] באות א' בלילה דבעינן מחניך קדוש, והראה לסימן
ע"ה, כי להמחבר וודאי קשה דבסימן ע"ה סעיף (ז') [ו] בערוה דין תורה עוצם מהני, ובצואה דיש אומרים לא יראה רק אערוה
ולרא"ש י"ל כמלא עיניו דרבנן היה חמור דרבנן מדין תורה, ועל כרחך סובר המחבר לפניו כמלא עיניו, ורואה צואה לאו מחניך
קדוש הוה, ומשום הכי עוצם לא מהני, מה שאין כן בערוה דרק לא יראה, כל שעוצם מהני, ועיין מה שכתבתי בסימן ע"ה בט"ז
אות ב'. ולפי זה [א"ו] [וודאי] הוא דבחדר אחר דליכא כי אם לא יראה, עוצם מהני כמו ערוה כאמור. ולכ"ה [ד"ה] ומ"ש [מלפניו]
ולרא"ש אין הכי נמי דאסור כהאי גוונא בחדר אחר כמו ערוה. והמחבר למד זה מרש"י ור"מ כצואה עוברת, דאין שרי אביי [שם]
בבבבא לפניו הא רואה, על כרחי בעוצם, ועוברת סובר לאו מחניך קרינן ביה ושפיר, והבן זה * . ועיין מה שאכתוב במ"א [אות] א'
כשם פרישה ולבוש. הדי', צואה בחדר אחר ופתח פתוח. המעיין ברא"ש כ"ה א' [שם סימן מ] גבי ריח רע שיש עיקר, כתב מקום גבוה
אע"פ שרואה שרי, דמחניך קדוש [קרינן] ליה, ולפי זה צואה לפני הפתח שרי דפתח "כנעול", ובצואה בעששית. הנה תראה שהפרש
יש, דאפילו אם תמצי לומר מקום גבוה יר"ד אע"פ רשות אחרת אסור ברואה להרשב"א, מכל מקום לפני הפתח "כנעול" הפתח דמי
כצואה בעששית הוה אע"פ שרואה, כיון דמכוסה "גלי" קרא דכיסוי מהני אף לרשב"א, וכרבעינן למימר אי"ה בצואה בעששית דין
החמישין, הוא הדין לפני הפתח. והנה לא מצינו שיחלוק הרשב"א על זה, רק במקום גבוה ונמוך דלא שייך כנעול, וי"ל ביש "דלת"
מודה הרשב"א דכנעול דמי, ומיהו המחבר בסעיף ב' לשיטתיה בארוך [כ"י ד"ה חצר] דהקשה מחצר קטנה וגדולה, ועיין פרי חדש ריש
אות ב' תירץ באחוריו, וי"ל בעוצם וכמו שכתב המ"א באות ח', דלהמחבר על כרחי הכין הוא. ההמישי, צואה בעששית מותר, דבכיסוי
תליא דהמנא. ובר"ף [ברכות י, א] הגירסא מחניך קדוש איכא, עיין בחדושינו נראש יוסף שם ד"ה אמר רבא צואה בעששית. ואף לרשב"א
דלא יראה קאי עלה, "גלי" קרא דכיסוי מהני. (עיין מה שאכתוב לקמן משבצות זהב סימן פג אות א' דכיסוי לאו רשות אחרת מקרי אלא
שם ד"ה בעששית) כלומר מחיצה זכוכית מפטיק בינו, וכן אסברה הר"מ ז"ל שם הלכה י' וז"ל, היה בינו ובין הצואה מחיצה של זכוכית
מותר, (וערוה "בעששית" הכין הוא), ולפי זה אף שאין הצואה מכוסה כלל רק מחיצה זכוכית מפסקת ביניהם, זו היא הכיסוי, ולא
דווקא שיכסה הצואה מכל צדדיו. ואפילו להב"ח הביאו הט"ז [סימן] ג' דמקום גבוה בעינן י' טפחים וד' טפחים על ד' טפחים,
במחיצה לא בעינן זה, וכל שיש הפסק בינו לצואה שרי, והוה הכיסוי. ולפי זה אם צואה בחוץ ורואה תוך החלון זכוכית שרי לכולי
עלמא, שהרי מחיצה זכוכית מפסקת ביניהם, ואפילו לרשב"א בסעיף ב' דאסור ברשות אחרת, כשיש מחיצה זכוכית שרי * . הששי,
צואה במים, לאו כיסוי הוה, אע"פ גבי גילוי ערוה הוה כיסוי כבסימן ע"ד [סימן] ח' במ"א, בצואה לא כבסימן ע"ו במ"א [סימן] ט',
"וכסית" והאי לאו כיסוי מקרי, מה שאין כן לגבי גילוי ערוה, ועיין מה שכתבתי לעיל [משבצות זהב סימן ע"א] אמות ממקום שכלה הריח,
השביעי, הוא ריח רע שיש עיקר, הוה כצואה גופא ומן התורה אסורה וכרב חסדא [שם ע"א], מרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח,
ופשיטא דחזרו וקורא, (אפילו אם נאמר דרבנן אין חזרו וקורא), ועיין פרי חדש סוף סעיף ב'. ואם צואה בחדר אחר הביא [הש"ע]
סעיף ב' דיעה א' בסתם דאין מהני הפסקה לריח רע, וכן סתם בסעיף ג' כמו שכתב הפרי חדש, ומכל מקום כל שאין מגיע לו ריח
רע אף שיש בחדר ריח רע אין צריך ד' אמות ממקום הריח, וכן משמע בב"י [ד"ה ומ"ש רבנן] ופרישה [אות] ממה שכתב הר"ר יונה
[שם ט, ב ד"ה ואם] כשם רבני צרפת, ושר"מ [קריאת שמע ג, ט] ואסור, ולהר"מ אף ברשות [אחת] [אחרת] פוסק כרב הונא דדי באין

לפניו אבל לא
רואה אחר
כלפניו דמי,
כלאחוריו. ופני
סעיף ח' לו
דאמר כלפניו
חנינו דאי"ה
לא שנו אל
בכלל בו בלע
צדדיו, וא"כ.
לפניו כמלא
לומר שבכלי
בכלל גם צו
כשיעור זה.
היבא דלא א'
שיחור

צ"א נא

76

כ"י מ"א
מג"א נ"ב ס"א ס"ק א' פ"ג
ג"א נ"ב נ"א נ"א נ"א
מג"א נ"ב ס"א ס"ק א' פ"ג

הלכות קריאת שמע עז עז עמ

קלא

ג בין שהיו הם תחלה בכלי ונותן עליהם רביעית מים בין שנותן תחלה המים בכלי
 ז ובלבד שלא יהיה כלי המיוחד למי רגלים שאז אפילו אין בו מי רגלים כלל אסור
 לקרות כנגדן ואין מועיל בנתינת המים להכשיר הכלי עצמו כמ"ש סימן פ"ז (סעיף א') :
 ב רביעית שאמרו למי רגלים של פעם אחד י בין שהשתין הרבה או מעט ולשל ב'
 פעמים ב' רביעית ולשל ג' פעמים ג' וכן לעולם וכל זה כשהם בעין אבל אם נבלעו
 בבגד אע"פ שהוא טופח על מנת להטפיע אם חוזר ומטפיתו במים דיו ובשבת מנגב בו
 ידיו כמ"ש בסי' ש"ב (סעיף כ"ה) וכן בארץ :

עז מי שנצטרך להטיל מים בשעת קריאה ובו ד' סעיפים:

א ה היה קורא קריאת שמע והתחילו מי רגליו שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו לשתות
 וחוזר לקרות אפילו נפלו על בגדיו ויש בהם טופח על מנת להטפיע י כיון שהם
 מכוסין בבגד העליון י ואם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש כמ"ש בסי' ס"ה (סעיף
 א') :

ב ואם נפלו מי רגלים בארץ מרחיק מהם ד' אמות ז ואם הוא מקום שיכולין ליבלע
 בקרקע במהרה י יכול להמתין עד שיבלעו ז ואין חוששין שמא ישהה בהמתנה זו כדי
 לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש לפי שאף אם יהיה כן אין כאן איסור במה שקורא
 קריאת שמע ב' פעמים מפני שהוא כקורא בתורה (ומ"מ לכתחלה אין לשהות כל כך
 כמ"ש בסי' פ"ה) א אבל אם אירע כן כשעומד בתפלה לא ימתין י עד שיבלעו כי שמא
 ישהה כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש ויגרום ברכה שאינה צריכה אלא ירחיק
 ד' אמות או יצא לחדר אחר ויגמור שם תפלתו :

ג במה דברים אמורים כשבגדו העליון נקי ומכסה על מי רגלים שנפלו על בגדים
 התחתונים אבל אם לכלוך מי רגלים שבבגדיו הוא מגולה י שאף אם ירחק ד' אמות לא
 יתפלל בנקיות לא י יפסיק תפלתו כלל אלא גומרה במקום שעומד שם אע"פ שמי רגליו
 מגולין וא"צ להחליף בגדיו אפילו יש לו שכיון שלאחר שנפלו ממנו מי רגליו אין איסורן
 אלא מדברי סופרים לא י הטריחוהו להפסיק תפלתו וללבוש בגדים אחרים כיון שהוא
 עומד כבר בתפלתו שאסור להפסיק בה בלבישת הבגד י וגם אם בא להחמיר על עצמו
 אינו רשאי משא"כ בהרחקת ד' אמות כשבגדו העליון נקי אין בה טורח כלל (וגם אינה
 חשובה הפסק כל כך כמו בלבישת בגד) :

ד י מי שיש לו חולי שמטפטף תמיד מי רגלים לאונסו וא"כ לא יוכל להתפלל לעולם יעשה לו בגד
 סביב איברו כדי שבגדים העליונים יהיו נקיים ויכנס לבית הכנסת ויתפלל ובשעת הטפת מי רגלים
 יפסוק ואח"כ יחזור למקום שפסק רק יזהר שלא יתחיל להתפלל כשהוצרך כבר לטפטף ואע"פ שיודע
 שבתוך תפלתו יצטרך לטפטף אין בכך כלום כיון שאי אפשר לו להמתין עד שיטהר (עי' סי' פ') :

עמ מי שנזדמן לו צואה בשעת קריאה ובו י"א סעיפים:

א היתה צואת אדם מאחריו אפילו אין לה ריח י צריך להרחיק ממנה ד' אמות שנאמר * והיה מחניך
 קדוש ומחנהו של אדם דהיינו חנייתו היינו ד' אמות לכל רוח י (שזהו מקומו של אדם כשישכוב
 ויפשוט ידיו ורגליו כמ"ש סי' שמ"ט (סעיף א') חוץ מכנגד פניו ששם עיקר חנייתו וצריך להיות מחנהו
 קדוש ז כמלא עיניו י ואפילו בלילה שאינו רואה אותה י או שהוא סומא צריך להרחיק עד מקום
 שהפיקח לא יוכל לראותה ביום א וצדדים שלפניו הרי הם כלפניו ושלאחריו כלאחריו (וצדדין ממש
 יתבאר בסימן פ"א (סעיף ג')) :

ב ואם יש לה ריח צריך שלא יהיה ריחה בתוך ד' אמות שלאחריו וצדדין שאל"כ אין מחנהו קדוש
 לפיכך י צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח י ואפילו אם יש לו חולי שאינו מריח צריך
 להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח למי שמריח (אבל מלפניו א"צ להרחיק מלא עיניו ממקום שכלה
 הריח אלא כיון שאינו יכול לראותה הרי מחנהו קדוש) :

ש"ץ

מ"מ א"ע
 זמפה ודיו
 צואה כמו
 ז חסידים
 י"פ שהוא
 יציפי מימי

א לכלוך
 י"ו
 זברי הכל
 זמרוכה
 זמנראית
 זאית כלל
 זחר מותר

ז סרוחה
 זתת ממנו
 ז הם ויש
 זזייה מפי

זרוק עבה
 זא"כ הם
 זלא אם לא

ז באשפה
 זפק מ אם
 זא"כ ידוע
 זא אסרה
 זרץ מותר
 זזה ויצאת
 זמים גזרו

זין במצוי
 זסור ואם

זאח"כ
 זשקרא או
 זית יתבאר
 זולקרות
 זלהתפלל

זבטלם
 זת מים
 זבין

בית חנוך הרב
 הרב הרמ"א
 1857

י שלטי גיבורים
 נמ"ל סעיף א'
 יא מ"א סק"ב
 יב ע"ז סק"ב
 יג נתינתא ס'
 יד רמב"ם פ"ג
 מה ק"ש ה"ט
 נ"ו ש"ע ס"ב
 נ"ז
 טו כ"ח מ"ב
 ס"ה
 טז רמ"ס
 יז רמ"ס הר"ט
 יח רמב"ם
 יט כ"ז עטרם
 וקניס
 כ מ"א סק"ח
 כא מ"א סק"ט
 כב עירובין ל"ג
 כג ע"י קונטרס
 אלונין
 כד ע"ס נמוס'
 ד"ה גפניס
 כה נתינתא
 ברכות כ"ה
 כו עור מ"א
 ס"ק י"ג
 כז ירושלמי
 ברכות פ"ג
 כח מ"א סק"ב
 כט הר"י טור
 ל הר"י טור
 לא רמ"ל סעי'ה
 לב ירושלמי
 נהגות הראב"ד
 ונרש"א
 לג כ"ח ט"ו ס"ק
 ד'
 לד מוס' שם
 רמ"ס

ג' ש"ץ המתפלל וצואה בבית הכנסת או באיזה בית שמתפלל שם אפילו הוא לאחריו בכל הבית צריך הוא לשחוק עד שיוציאוהו מאחר שמוציא רבים ידי חובתן ואי אפשר שלא יהיה אחד מן הקהל בתוך ד' אמות ממקום שכלה הריח ואי אפשר לו לכיין ולשמוע מהש"ץ ואין הש"ץ מוציא ידי חובתו אלא א"כ שומע ממנו י' ואם הוא בפסוקי דזמרה שאינו מוציא אחרים ידי חובתן מותר לש"ץ לומר כדרכו אם הוא חוץ לד' אמות י' ובמי רגלים שאין להם ריח יכולים כל הקהל להרחיק ד' אמות ויכול הש"ץ לומר כדרכו בכל ענין: L

ד' היתה במקום גבוה י' טפחים או נמוך י' טפחים ה"ז רשות לעצמו ונקרא מחנהו קדוש אע"פ שיושב בצדה ורואה אותה וקורא י' והוא שאין ריחה מגיע אליו טו וי"א שצריך שיהיה רוחב מקום ההוא ד' טפחים על ד' טפחים ואז הוא מקום חשוב לחלוק רשות לעצמו כמו ברשויות של שבת ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה:

ה' וכן אם היתה בחדר אחד והוא קורא בחדר אחר אפילו הפתח פתוח ביניהם והוא יושב אצל הפתח בסמוך לה ורואה אותה מותר י' אם אין ריחה מגיע אליו לפי שהפתח היא כסתום כיון שיש לה גיפופים מכאן ומכאן המבדילים בין חדר לחדר י' ויש מי שאוסר מי שרואה אותה אע"פ שהיא ברשות אחרת י' והעיקר כסברא הראשונה שכיון שהיא ברשות אחרת אע"פ שרואה אותה ה"ז כצואה בעששית שאין איסור כלל בראייתה ואע"פ כ טוב לחוש לדבריו י' ואם מעצים עיניו או כלילה מותר בזה לדברי הכל כיון שהיא ברשות אחרת וגם אינו רואה אותה:

ו' אם העבירו צואה בבית ונשאר עדיין ריח רע בבית יש להחמיר שלא לקרות בו עד שיכלה הריח אע"פ שהצואה כבר חלפה ועברה ומ"מ מי שאינו מריח מותר לקרות בזה כיון שאין צואה בבית:

ז' כן חצר קטנה שנפרצה במילואה לגדולה ובגדולה יש גיפופים העודפים על הפרצה מכאן ומכאן הקטנה אינה חשובה כבית בפני עצמה אלא הוא כקרן זווית של הגדולה הואיל ונפרצה לה במילואה והגדולה היא כבית בפני עצמה הואיל ונשתתירו בה גיפופים מכאן ומכאן לפיכך אם צואה בגדולה אסור לקרות בקטנה י' (א) (עד שירחיק כשיעור) אבל אם צואה בקטנה מותר לקרות בגדולה בלא הרחקה כיון שהוא כבית בפני עצמו רק שלא יהיה ריחה מגיע אליו וגם שלא יראנה לדברי האוסרים לעיל סעיף ה' י' במה דברים אמורים כשכותלי אורך הקטנה נכנסים לתוך הגדולה ומופלגים שם ג' טפחים מכותלי אורך הגדולה שאל"כ אף הקטנה היא כבית בפני עצמה ע"י גיפופי הגדולה משום נראה מבחוץ ושוה מבפנים כמ"ש בס"י ש"ס):

ח' כה צואת כלב או חזיר אם נתן בהם עורות מרחיק מהם כמו מצואת אדם ואם לאו דינן כמו צואת שאר בהמה חיה ועוף שא"צ להתרחק מהם כלל אם אין בהם ריח ואם יש בהם ריח אין צריך להרחיק אלא עד שיכלה הריח י' ולא יותר י' חוץ מצואה רכה של חמור הבא מן הדרך ומצואת תתול ונמיה שהן כצואת אדם לפי שסתמן ריחן רע י' ולכן אפילו יזדמן פעם אחד שאין להם ריח אסרו כצואת אדם ואם יש להם ריח צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח וכן הדין בנבלה מסרחת כו ומ"מ ההולך בדרך אע"פ שרואה צואת בהמה כנגדו אם אין הריח בא לו אינו חושש למיעוט לתלותה בשל חמור אבל בסמוך לעיר ל' יש אומרים שיש לחוש לפי שרוב בהמות המצוים שם הם חמורים ל' במקומות שהחמורים מצוים:

ט' יש אוסרין לקרות כנגד מי רגלי חמור הבא מן הדרך וכנגד צואת ל' תרנגולים אדומים (שקורין ענגלי"שן הא"ץ בל"א או אינדי"ק) שתרגולין אלו צואתן מסרחת מאד (ולכן היא כצואת אדם שאע"פ שיזדמן שאין לה ריח רע אסור ואם יש לה ריח צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח כמו בצואת אדם ולא כצואת שאר עופות שיש להן ריח) אבל צואת שאר ל' תרנגולים ההולכים בבית דינו קונטרס אחרון

(א) עד שירחיק כשיעור. וי"ע מאי שנא מגפניס ע"ש נרש"י ומוספומ':
 (1) עירובין צ"ב ע"א ד"ה אסור: (2) שם ע"ב ד"ה שאלמלי:

כדין צואת שאו
 י' אסור לקרות
 שעליה אלא מזו

יא ל' ריח רע שא
 רע שיש לו י'
 ואם יצא מחביו
 שהתלמידים שבב
 לפיכך לא גזרו
 לצאת למקום אח
 שמע (מ"א) או להת

פ' מי שאינו י'
 א' מי שמתויללו
 עצמו מלהפיר
 בלא גוף נקי שד
 שתים וזה ג"כ ז'
 להפיח כשעומד
 כשמבקש להפ
 ב' ו' (א) וכיון שא
 יאמר בלא בר

ג' א' (ב) אבל קרי
 מדבר עם המל
 קריאת שמע בל'
 כדי לקרות בתפ
 בשעת קריאת
 מיד י' אבל הט

פ' דין צואו
 א' קטן ל' שיכול
 אינו יכול ל'
 מתחלת כזית זה
 להרחיק מצואתו
 כאוכל עכשיו ד'
 לשהייה ארוכה
 ב' ו' ואם הקטן
 לשנים שאחר

(א) וכיון שאינו
 (ב) אבל ק"ש ונ
 מנכרומיה אדרבי
 (1) בתשובות כלל ד' נ

קצת. ויזהר שלא יפלו ניצוצות על רגליו, ואם נפלו, צריך לשפשפם (סימן ג). וכל הנצרך לנקביו אסור אפלו בדברי תורה, כל זמן שגופו משקץ מן הנקבים (סימן צ"ב):

ד פתיב, (עמוס ד', י"ב): "הפון לקראת אלהיך" וכו' וכתוב, (קהלת ד', י"ז): "שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים", והפונה, לשמר עצמו מהנקבים שבין רגליו (ברכות כ"ג, א'), ולכן אסור להתפלל בשמרגיש בעצמו קצת שצריך לנקבים, אפלו משער בעצמו שיכול לעצור עצמו שעור שילך ד' מילין, ואפלו אם על ידי זה לא יוכל להתפלל בצבור, מוטב לו שיתפלל ביחיד בנקיות. ואם מתנרא שיעבר זמן תפלה ומשער בעצמו שיכול לעצור עצמו ד' מילין, מתר להתפלל (דהיינו על פי גירסת הרי"ף, וכן כתב בתניא, שגורס: ואם יכול לעמוד עצמו ד' מילין, מותר. ונראה לי שזה היה גם כן גירסת רש"י שכתב דבור המתחיל: "ועד כמה" וכו' מותר להתחיל וכו', עד כאן לשונו) (סימן צ"ב):

ה אם אינו יכול לעצור שעור ד' מילין ועבר והתפלל, אם ל"גדולים", תפלתו תועבה, דהכי קים להו לחז"ל, דכל שלא יוכל לעצור שעור זה, כבר נהפך המאכל במעיו לצואה וצריך לחזור ולהתפלל. ואם ל"קטנים", כדיעבד אין צריך לחזור ולהתפלל. ודוקא תפלת שמונה-עשרה צריך לחזור ולהתפלל, אבל שאר ברכות, כדיעבד יצא. ומכל מקום אסור לברך או ללמד כל זמן שהוא צריך לנקביו. והמשהה נקביו וצריך להם, עובר משום "בל תשקצו" (שם):

ו פתיב, (דברים כ"ג, ט"ו): "והיה מתניף קדוש", ונקבלו חז"ל: שהיא מצנת עשה, שאסור לדברנו או להרהר בדברי תורה וקדשה במקום צואה או מבואות המטנפים,

נשמת אדם

שפיר כתב המ"א דיש לסמוך כדיעבד. ועוד נ"ל דאפשר דטעמא שאמרו באינו יכול לעמוד שיעור פרסה, תפלתו תועבה, משום דקים להו לחז"ל דאם אינו יכול לעמוד כשיעור זה כבר נהפך המאכל במעיו להיות צואה גמורה, וכתוב "וכל קרבי את שם קדשו", ולפיכך תפלתו תועבה, וזה לא שייך כמי רגלים, דמאי עול, מיא נפיק: ל

ב לפי מה דקיימא לן הרהור לאו כדיבור דמי, נסתפקתי אם הרהור ד"ת אסור מדאורייתא או רק מדרבנן. ומה שהביאני לכך, שהרי כתב הב"י בסי' פ"ה בשם ר' מנוח בשם הירושלמי דמותר להרהר בד"ת בבית הכסא, וכתב ר' מנוח דלא פליג אגמרא דידן דאמרינן בהדיא בברכות כ"ד ובשבת ק"ן, אר"י בכל מקום מותר להרהר חוץ מבהכ"ס ומרחץ, דכי אמרינן דאסור, הני מילי לכחלה, כלומר לשום מחשבתו ולבו לחשוב דברי תורה, אבל אם היה תלמודו שגור בפיו והרהור לאנסו, מותר, עכ"ל, וכתב שחילוק זה מבואר בזבחים ק"ב, דאמר רב האי דינא מר"א כר"ש גמירנא

א כתב המ"א ר"ס צ"ב, דלקטנים כדיעבד יצא, שכן משמע בגמרא דף כ"ג וברא"ש. וכתב הא"ר דלא דק, דהא בגמרא שם מיירי שמים שותחים על ברכיו באמצע תפלתו ולא מיירי כלל מנצרך קודם לתפלה. ונ"ל דכוונת המ"א שכן משמע ברא"ש בגמרא דף כ"ג שכתב דלא הוי מצי לומר דכ"ע אם [לא] שהה אין חוזר לראש, ובשהה קא מיפלגי, ולמר חוזר, דגברא דחוי הוא, דלכ"ע הוי גברא חזי כו', דכיון דע"י שום הפסק א"צ לחזור ולהתפלל, א"כ שפיר מצי להתפלל אע"פ שלא היה יודע שהיה יכול להעמיד עצמו מלהטיל מים עד שיגמור תפלתו, עכ"ל הרא"ש. ואי איתא דבאינו יכול לעצור שיעור ד' מילין אפילו בקטנים תפלתו תועבה, א"כ שפיר יש לומר דגברא דחוי הוא, שמא לא יוכל לעצור ד' מילין, אלא ודאי משמע דס"ל לרא"ש דלעולם לקטנים אינו חוזר. ואמנם י"ל דהרא"ש אזיל לשיטתו שכתב ר"פ מי שהוציאוהו דבכולי ש"ס הנצרך לנקביו הוא דוקא גדולים. ועיין בסי' ת"ז שהש"ע לא הכריע שם, וא"כ

יוצא אור 4. יבין מאונת 320

מן שצריך
מי רגלים.
לא בפני
ס לבית
אם מפנה
בשביל
רחמנא
לא ישהה

ולא ביד
שב במים
ס נראית
יף לחזור

מה בידו,
זו באמה
לבטלה.
נדה, או
תורה, אם
האמה

הם סימן ג'
נכרי. ועיין
שפר דצריך
לשמע שאין
אבל אם יש

כפני נכרי.
ד), ונדחקו
ביסוד דברי
ואפילו אין
הגרסאות).

או כל דבר המסויה כגון: צואת חתולים ושאר פחמה וענף שידוע שצואתו מסבחת.

(כ"י זכ"י) (כ"י זכ"י) (כ"י זכ"י) נשמת אדם

בבית הכסא כו' ופרץ והאר"י אסור להרהר בבהכ"ס ופירש"י והיאך אמר רב"ש האי דינא בבהכ"ס ומשני לאונסו שאני פירש"י שהיתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה ע"כ וכתיב בברישה דע"כ צ"ל דראב"ש הוציא מפיו דין זה דאל"כ מנא ידע רב אלא ע"כ כיון ששגורה כל כך ותקוע בלבו עד שאי אפשר שיסיח דעתו ממנה מותר אפילו להוציא בשפתיו ואם כן ע"כ כוונת ר"י מנוח לאר דוקא להרהר אלא אפילו לדבר מותר והוכיח עוד בין זה דאל"כ כיון דהיהושלמי מירי לאנסו ואם כן איך שייך בזה "מותר" בדבר שהוא לאנסו ולכן תמה על הש"ע שכתב רק דהרהור לאנסו מותר דהול"ל דאפי"ן דבור מותר ע"ש והכריזו צ"ע מאד דאיך אפשר להתיר איסור דאורייתא דיבור בבית הכסא בשביל צער בעלמא דאפילו שבות דרבנן לא דחינן משום צער בעלמא כדאיחא בש"ע סימן ש"ל"ה ולכן נ"ל הוא דמשני לאנסו שאני ר"ל שהיתה שמועתו כל כך שגורה בפיו עד שלא בכוננה הוציא דין זה מפיו ואף-ההרהור היה שלא בכוננה וא"כ אין ראיה כלל מגמ' דידן אפי"ן להרהר לאנסו ולכן כתב ר"י מנוח בשם הירושלמי דלאנסו מותר להרהר (ובאמת לישנא דהש"ס שם בבבכות משמע דלאנסו מותר לכתחלה והיינו שא"ע לרהוק את עצמו במקום צער דמשני לאנסו שאני ומשמע דלאנסו מותר דאם לא כן הול"ל לאנסו הוה) ואם כן יהיה מוכח מזה דהרהור אינו אלא מדרבנן ולכן התיר במקום צער כדמצינו בסו"מ שכת"ה גונח יונק כו' אבל אם הוא דאורייתא צ"ע ובאמת כן משמע לשת"ת כמחנניחין דבעל קרי ונ"ל כשאר ר"י הרהור כמו דבור לא אסור אלא גבי טינוף בלבד מקרא והיה מחננין וגו' מש"ה החמירו בו ואמרו שהרהור אסור עכ"ל עוד כתב מ"י רגלים לא אסרה תורה אלא כנגד העמודה ה"י צאת שמה חוץ היינו משום שמהבדים דבר תורה עכ"ל ולא כתב כמו שכתב רש"י בשבט ק"ן מדכתיב והיה מחננין משמע אפילו בהרהור משמע דס"ל לחר"י דהרהור אינו אלא מדרבנן וכוה"ל לישב דברי חר"י הביאור הבי"ט פ"ה בחולה שאין מתנו נקיה ואינו יכול לבטא בשפתיו יש לו להרהר בהרכה ואע"פ שאינו יוצא ה"י יראה ללבב עכ"ל ועיין בסו"מ סי"ב כט"ז ומ"א בסו"מ פ"ה ברישה והכ"י תמה במקום מטונף גם הרהור אסור והאחרונים נדחקו שכל שיהרהר שמצער על זה שאינו יכול לברך אבל לשון המדרש שהביא הבי"ט בס"י פ"ה לא משמע הכי ולפ"ז לא קשיא מירי דחר"י אזלי לשיטתם דהרהור אינו אלא מדרבנן ובמקום אונס לא גזור וכן לאנסו במרחץ ובהכ"ס דאל"כ לא יוכל ליקנסו לעולם למרחץ ובהכ"ס כיון ששמועתו שגורה ותקוע בדעתו ולכן לא גזור וכוה"א איש ג"כ מה שהתירו בבית אמצעי הרהור ואסרה הדבור ואם שניהם

אסורים מדאורייתא מ"ש זה מזה ולפ"ז א"ש ואפשר ג"כ שזהו דעת ס"י שכתב המ"א בס"י פ"ה סי"ד דאם נכנסו בלבו הרהור אשה מותר להרהר בדין אך יש לומר כדאמרנו מוטב לחבר שיעשה איסור קל ולא יעשה חבירו איסור חמור והכא נמי זה איסור קל כנגד הרהור עבירה (ולענין אפרוש מאיסורא עיין בס"ק ט):

ואמנם דעת רש"י בכיורו דגם הרהור הוא מדאורייתא שכתב להריא בשבת אהא דא"י אסור להרהר בבהכ"ס דבעינן מחננין קדוש פירש"י מלא כתובי ביה "דבר" אלא מקום חנייתך תהא בקדושה וטעמא משום דישאל מהרהרין תמידי בתורה וכן כתב עוד שם דלעולם "מחננין קדוש" משום הרהור ו"לא יראה כן ערות דבר" דאינו אסור אלא דיבור היינו כנגד ערוה עכ"ל ע"ש וכן כתב הרא"ש בפרק מי שמתן במחננין דבעל קרי ח"ל ר"י כו' ומשני התם משום מחננין קדוש כלומר הא דאסור ר"י הרהור לאו משום דכתיב "ערוה דבר" דהרהור לאו כדבור אלא משום דכתיב "והיה מחננין קדוש" משמע אפילו בהרהור עכ"ל הרי להדיא דהרהור הוא דאורייתא ולדעת חר"י צ"ל הא דמשני שם היינו מדכתיב והיה מחננין ולא כתיב הכוה"ל בהדיא החמירו חכמים אפילו בהרהור מה שאין כן בערוה דכתיב בהדיא "דבר" לא גזרו חכמים ונ"ל להילא בפלוגתא דרשב"א ורא"ש בס"י ע"ט ס"ב דלרשב"א קרא "ולא יראה כן" כו' קאי גם על צואה וכל זמן שהראה אותה ואינה מכוסה אע"פ שאינו במתנהו אסור וא"כ קאי "דבר" גם על צואה שפיר יש לומר דהרהור מותר מה"ת אבל הרא"ש אויל לשיטתו דבצואה אפילו יראה ואינו מכוסה מותר אם אין במתנהו ד"ולא יראה" קאי רק על ערוה ולכן כתב דהרהור אסור מדאורייתא עוד מצאתי בשער חשונה לרבינו יונה שער ג' סו"מ ד"ת"ל ויהיה מחננין קדוש ולא יראה כן ערוה דבר"י אונ"ל בכלל אזהרה הזאת כי בהגותנו בתורה וכדברנו בחפלה יהיה מחננו קדוש ולא יראה כן ערוה דבר"י לכן נצטוונו בזה להזכיר שם שמים בקדושה ולעסוק בתורה ותפלה בקדושה ושלא כו' אם הוא ערוה וכן הוהר"נו שיהיה המקום נקי כמ"ש יחפרת כו' וכסית את צאתך וכו"ש כי הוא המוהר שלא להזכיר שם שמים אם אין ידיו נקיות ואם נגעו ירחצם כו' וכלכתו בדרך ומסתפק אם הדרך נקי אל יזכיר שם שמים ואל יזכר ד"ת כו' ואז"ל "כן דבר ה' בזה"י זה המדרש ד"ת במקומות מטונפות ואז"ל "יהי חכמה כו' שאילן ניתנה לטפשים היו מדברים בדי"ת במבואות מטונפות עכ"ל מכל זה נראה בבירור שדעת חר"י שאינו אסור מה"ת אלא הדבור וכן משמע ב"ד סו"מ רפ"ב ברמ"א שם שכתב דהרהור אסור משום כבוד התורה ע"ש:

כגון: צואת חמור עורות ויש אומרי "וועלישע הענער" בהמות ולול תרנג גרף של רעי ועבין אלו דינן כצואה נ כנגדו דצואה דינן קדוש ה"י"י ואסור וכו' ואפלו בכסוי עד שלא נראה הז פינן שהוא מכסה ע"ט)

ז אשפה שריחו מסריחין דינם כ"י שטאקין ה"י מלפניו אסור כמי ומוטב שלא לקדו פאמרם ו"ל (דכו

ח צואה אפלו אכילת פרס שהו משערנין בה שיו שלא אכל דגון א"י אפרהם) ולא יקרא בצואת קטן ב"י אפלו כשהצ שהיה יבשה כל מסריח מתר ואנ לחה אפלו אינה נ"י ספסל נקוב ע שאין הגרף מנת (סימן פ"ג במגן-או רכה) ואם כן מה שו

כגון: צואת חמור הרפה לאחר שבא מן הדרך, או צואת פלב נחזיר אם נתן בהם עורות. ויש אומרים, שאף צואת תרנגולות, שקורין: "אינדיקעס" (תרנגולי-הודו), או "וועלישע-הענער". אבל סתם בהמה ועוף, אין צואתן מסרחת. ומכל מקום דיר-בהמות ולול-תרנגולים, דינן כצואה. וכן פי חזיר אף-על-פי שהוא נקי בנדאי, וכן גרף של רעי ועביט של מי רגלים, דיודע דהעביט מסריח יותר ממי רגלים ממש, כל אלו דינן כצואה מן התורה. (זה לשון תלמידי רבנו יונה: "עביט של מי רגלים, אסור לקרות כנגדו, דכצואה דיינינן לה, ואסור מן התורה, בין זה בין מי משרה וכיוצא בו, דבכלל "מחניך קרוש" הוי"). ואסור עד שיכסה אותן, כמו שכתוב, (דברים כ"ג, י"ד): "ושבת נכסית" וכו', ואפלו בכסוי שאינו קצם, כגון: שנפל עליו שלג או רוק עבה, כל זמן שלא נמוח עד שלא נראה הצואה, מתר. ואם פסה אפלו בזכוכית וכיוצא בו, אף-על-פי שנגראה, פינן שהוא מכסה, מתר, שהרי הכתוב לא הקפיד רק שיהיה מכסה (סימן ע"ו-ע"ז-ע"ח-ע"ט):

אשפה שריחה רע ומים סרוחים, ו"רין-שטאקין" שפרחובות (תעלות-שופכין) אם מסריחין, דינן כצואה ואסור מדאורייתא, ולכן אותן המקדשים הלכנה פרחובות ו"רין-שטאקין" המסריחים מהצדדים אפלו הם ברחוק ד' אמות, פינן שנמשכין גם מלפניו, אסור כמלא עיניו. ומכל שכן שצריך להרחיק ד' אמות ממקום שפלה הריח. ומוטב שלא לקדש כלל, ולמצוה יחשב להם אם אי אפשר להם לקדש במקום נקי, כאמרו ז"ל, (דברים ל"ב, מ"ז): "וכדבר הזה תאריכו ימים" (סימן ע"ט):

צואה, אפלו מקטן, אם אכל מיני דגן, ויכול לאכל פזית בכדי שיכול גדול לאכל אכילת פרס, שהוא ג' ביצים, אסור. ואם אינו אוכל לחם, רק מאכל מקמח מבשל, משערין פדי שיוכל גדול לאכל מאותו מאכל אכילת פרס. ואמנם, אם ידעין בנדאי שלא אכל דגן אינה ימים, בקטן מתר, אבל בגדול לעולם אסור (סימן פ"א במגן אברהם). ולא יקרא לכחילה נגד תינוק, דסתם תינוק מטפח באשפה, ויש לזהר אפלו בצואת קטן בן ח' ימים (עיין מגן-אברהם, ריש סימן פ"א):

אפלו כשהצואה וכיוצא בו כבר נתעבש ואינו מסריח, עדין דין צואה עליו, עד שתהיה יבשה כל כך, שאם יגלגלה התפרף לפרורין, דאז היא כעפר, ואז אם אינו מסריח, מתר. ואם נקדש מחמת הקור, אפלו הכי דין צואה עליו (סימן פ"ד). וצואה לחה אפלו אינה מסריח, צריך להרחיק ד' אמות (סימן ע"ט, מגן-אברהם סעיף קטן י"ב):

ספסל נקוב שמפניו עליו, פינן שמיחד לכה, יש לו דין בית-הכפסא, ואפלו בשעה שאין הגרף מנח תחתיו. ולא מהני מה שיכסה הנקב, אלא צריך לכסות כל הכפסא (סימן פ"ג, במגן-אברהם) (וכן כתבו בית-יוסף ודרישה-ופרישה ומעדני-יוסטוב וט"ו ואליה רבה, ואם כן מה שכח המרדכי: "והתרת להם", רוצה לומר, שמתר להתפלל באותו בית, ולא

מן מסרחת, א"ש. ואפשר ה"א ס"ק ד' דאם בד"ת. אך יש ציטור קל ולא איסור קל כנגד עיין בס"ק ט'):
 וא מדאורייתא, אסור להרהר ולא כתיב ביה וטעמא משום כחב עור שם "ולא יראה בך עור כנגד ערוה, ומתו במתניתין ה מחניך קרוש, דכתיב "ערוה דכתיב "ויהי הרי להדיא הא רמשי שם, דבור בהדיא. אין כן בערוה ונ"ל דתליא דרשב"א גואה, דכל זמן במחנהו, אסור, לומר דהרהור דכצואה אפילו ה"א ד"ולא יראה" נור מדאורייתא. שער ג' ס"י מ"ד כך ערוה דבר, בתורה וכדברנו ערוה דבר, לכך ולעסוק בתורה וכן הוזהרנו: סית את צאתך", שמים אם אין בדרך ומסתפק ידבר ד"ח כו', ד"ח במקומות שאילו ניתנה מטונפות, עכ"ל. אסור מה"ת אלא מ"א שם שכח רה, ע"ש:

הלכות קריאת שמע סימן עמ

קרא: באר הגדה.

עט מי שנודמן לו צוואה בשעת קריאתו וכו' ט' סעיפים:

א היחה (א) צואת אדם מצטרף צריח להחייב (ב) * ארבע אמות ממקום שכלה הריח יאכלה (ג) * עט מי שנודמן לו צוואה בשעת קריאתו וכו' ט' סעיפים:

א ברכות כ"ה (י"א) והריח...
ב כ"ה (י"ב) והריח...
ג כ"ה (י"ג) והריח...

באר היטב

ונרא שלא יצטרף לעשרה בשעה שהחיל להפלה ואף על פי שהיה מפלתו יצטרף לעשרה...
א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

משנה ברורה
צריך להקריא בקריאתו...
א (א) צואת אדם...

באר הלכה

היה קריאתו בטומא...
א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

76 * ארבע אמות ממקום שכלה הריח...
א (א) צואת אדם...
ב (ב) ארבע אמות...

שער הדין

א (ב) לבוש וקרי מגדים (מ"א) סי' י"א

אשרג חורג - חלקא
517
בתנא
517

ואין חוששין שמא ישהה בהמתנה עד כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש לדעת התוספות והרא"ש, דמה בכך דאף אם יקרא ב' פעמים אין זה רק כקורא בתורה. ולכן בתפלה לא ימתין עד שיבלעו, דשמא ישהה הרבה ויצטרך לחזור לראש ויגרום ברכות שאינן צריכות, ולכן בתפלה בכל ענין מרחיק ד' אמות וקורא מיד: וגם בקריאת שמע יותר טוב לעשות כן, וכ"ש אם עומד בברכות קריאת שמע, דהוי כמו תפלה, ומחויב להרחיק ד' אמות, או לילך לחדר אחר. [עין מג"א סק"ב והנריס דמוקס, ויזכר טוב גם נקייאט שמע להחזיק, ודו"ק]:

ד וכל זה כשלא נפלו המי רגלים על בגדיו, אבל אם נפלו על בגדיו ככתונת ומכנסיים ויש בהם טופח על מנת להטפוח, הדין כן הוא, דאם הם מכוסים בבגדים נקיים כגון שהבגד העליון שעליו נקי הוא מהמי רגלים, יכול לקרות כן, שהרי אפילו בצואה על

עט מה יעשה כשנודמן לו צואה באמצע הקריאה וכו' ח"י סעיפים:

בגדיו קיי"ל דכשמכוסה לית לן בה כמ"ש בסימן ע"ו סעיף ה', וכ"ש במי רגלים, אבל אם אינם מכוסין כגון שאין עליו בגד עליון, או שגם העליון נתלחלח בהמי רגלים, צריך להסיר בגדיו. וזהו בקריאת שמע, אבל בתפלה שאף אפשר להפסיק כל כך להפשיט בגדיו, יתפלל להתפלל כמו שהוא אף שמגולים, כיון שמן התורה מותר כמ"ש בסימן הקודם (פ"ב), והאיסור הוא דרבנן, ובתפלה התירו כיון שאי אפשר בענין אחר [נ"י ומג"א סק"ב]:

ה מי שיש לו מחלה שמתפטף ממנו מי רגלים תדיר לאונסו, וא"כ לא יוכל להתפלל לעולם, כתב רבינו הרמ"א בתשובה [סי' קמ"ג] שיש להתיר לעשות לו בגד סביב האפ"ק וממילא שהבגדים העליונים יהיו נקיים ויוכל לילך לבית הכנסת להתפלל, ובשעת ההטפה יפסיק ואח"כ יתפלל. ויכול להתחיל להתפלל שלא בשעת הטפה, אף שיודע שיצטרך להפסיק כיון דאי אפשר בענין אחר ע"ש:

הרמב"ם שם בדין ח', וכן כתב הסמ"א (ע"ן יט). ויש מי שחולק לומר דצדדין, כלפניו דמי, כדאשכחן גבי לולב עקום בסוכה [נ"ג], ואומר דהרמב"ם מיירי באי אפשר להניח לאחוריו, דאז הוי כלאחריו, אבל במקום שאפשר הוי כלפניו וכמ"ש לקמן בסימן פ"א (סעיף י"ג) [נסף משנה (ס"ג) נ"ט רבינו מנוח]. ויש מי שכתב דצדדין דלפניו הוי כלפניו, ושלאחריו הוי כלאחריו, כמו בכהנים לקמן סימן קכ"ח (פ"ג) [מג"א סק"ב]:

ג ותמוה בעיני הדמיונות האלה, דכלוב הוי משום הדר, ובכהנים הוי הטעם משום דלא חשיבא אצלו ברכתם, ע"ש, אבל בכאן הטעם משום ראייה, דמלפניו רואה בהכרח אבל מן הצדדין אינו רואה בהכרח. ועוד דבענין

א 7 א כתב רבינו הב"י (פ"ב) היתה צואת אדם מאחוריו צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח. אפילו אם יש לו חולי שאינו מריח, צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח למי שמריח. ומלפניו צריך להרחיק מלא עיניו, אפילו בלילה, או שהוא סומא שאינו רואה אותה, צריך להרחיק עד מקום שאין ביכולת לראות ביום. ואם הוא מצדו, דינו כמלאחריו. עכ"ל. ודעת הרמב"ם בפ"ג (ס"ג) דא"צ מלאחריו להרחיק אלא ד' אמות ועד שיכלה הריח, אבל ד' אמות ממקום שכלה הריח א"צ, ורוב הפוסקים חולקים עליו. וכוונת הרמב"ם נהלכה י"צ על לאחריו, דאלו נלפניו הא פסק נהלכה מ' כמלא עיניו, ודו"ק]:

ב ובה שפסק דצדדים הוי כלאחריו, כן פסק

פסקי משנה ברורה

ד"ה וכן עיקר. [ג] במשנ"ב (סק"ב) הביא דברי המג"א דבקר"ש יכול להתמין.

[א] במשנ"ב (סק"י) כתב דאם נודמן כן ושהה כדי לגמור את כולה, אפשר דאין צריך לחזור לראש [ועיין בה"ל

תפלה אשכחן לענין לעבור הצדדין. דינם כמלאחריו כמ"ש ולא דמי לסימן פ"א דמחי ללא אפשר, דשאני התם שמצא המוכרח לסור ממקום זה, בודאי לאחוריו ולמה לא יעשה כן, או שרואה את הצואה מהצדדין וא"ל לכן אוקמיה אדיניה דהוי כפ"י ח"ט (פ"ב) והאליה רב"ה (סק"ב) ע"ש, ולכן נלע"י העיקר לדינא

ד ודע דשיעורים אלו ד' אמות כמו שנתבאר, אין חילו הצואה בחצר וברחוב ובשדה שהוא קורא בבית ובאותו החדר בהרחקות האלו. ולא אמרנו והצואה בחדר אחד הוי כולו כ מחלקו. תנאי בסוף פ"ג דברכו ה"ף (י"ג) והרמב"ם (פ"ג ה"ט) פסימן פ"ז (פ"ג) דלא אמרינן כל אמות, ע"ש, ואף שהרי"צ גיאות פ"ד אמות כמ"ש שם רבינו יונה הוא דעה יחידאה, ע"ש. ובא לחשוש לעצמו לדעה זו, מוכר זה לגמרי, או להוציא הצו

ה וזהו שכתב רבינו הרמ"א ב המתפלל בבית הכנסת שם צואה אפילו הוא לאחוריו ורו לשתוק עד שיוציאנה, מאחר שן חובתן ואי אפשר שלא יהיה מ ד' אמות של הצואה. עכ"ל. כ הצואה הוא מלאחריהם של כ דאי יש מקצתן בתוך ד' אמות להציבור, אבל להש"ץ בעצמו

[א] במשנ"ב (סק"ב) הביא ב' הדעות ב הקריע, וכתב בשם החי"א דמה ש ראשו לצדדין לכו"ע דינו כלפניו, ו בצדדים, ממש לכתחילה יזהר לילך כ [ב] ועיין בפסקי משנ"ב שם. [ג] במשנ"ב ע"כ כתב דלכאורה ה"ה בק"ש וברכותי נגלים, אם נודמן בעת ק"ש וברכותיה

ספר זכרון המשאלן
מכנתו פר' עזריאל
112 113

אע"פ שהם בחדר אחד, וזהו מהטעם שנתבאר. וזה שכתב שיעור ד' אמות, זהו ממקום שכלה הריח. וכן אם הצואה מפסקת בין הציבור להש"ץ, אסור בכל ענין כמ"ש לעיל סימן נ"ה (ס"ה) לענין עניית אמן, ע"שנו [מג"א סק"ג]. ואף שעתה מתפלל כל יחיד בפני עצמו, מ"מ הא צריך לענות אמן על ברכות הש"ץ [אלוהי רנה סק"ז]. ולכן בפסוקי דזמרה שאינו מוציאם ידי חובתם, וגם אין כאן אמן, מותר להש"ץ לומר כשהצואה מאחוריו בהרחקה שנתבאר [טס ומג"א סק"ז]. ובמי רגלים כשיש בבית הכנסת, וכל הקהל רחוקים מהם ד' אמות, מותר לו להש"ץ להתפלל [ט"ו סק"ג]:

ו יראה לי דכפי מה שיתבאר בסימן פ"ב (ס"ב) דאפילו צואה יבשה כחרס שאין בה ריח רע אסור, א"כ לענין לאחוריו ולצדדין א"צ להרחיק רק ד' אמות. אבל במלפניו אין חילוק, כיון דהאיסור מלא עיניו מפני שרואה אותה, שוב אין חילוק בין יש בה ריח לאין בה ריח. וכן בש"ץ בבית הכנסת, אם לכל הציבור היו מלאחריהם ומרחקים ד' אמות, מותר לו להתפלל כמו במי רגלים שבארנו (ס"ה):

ז אפילו אם יש צואה בבית, אלא שהוא ב במקום שתולק רשות בפני עצמו, כגון שהוא על מקום שגבוה י' טפחים ורחב ד' טפחים, שזהו גדרו של רשות היחיד, או שהוא במקום עמוק עשרה [ורחב] ד"ו, ואין מגיע לו משם ריח רע, מותר לקרות. ויש מי שמתיר אפילו אינו רחב ד', רק בגבוה י' סגי [ט"ו סק"ג]. ואינו עיקר, וכן הסכימו רוב הגדולים דדוקא גבוה י' ורחב ד"ו [נ"ט] ומג"א (סק"ה) ואלוהי רנה (סק"ז). וכן אם הצואה בחדר אחר, אפילו יושב בצד הפתח, ואין הריח מגיע אליו,

פסקי משנה ברורה

של הש"ץ בודאי יש להקל שלא להודיעו. ומ"מ יראה הקהל להתרחק או לכסות או להטיל מים דאל"ה לא יוכלו לענות אמן. [ו] במשנ"ב (סק"ז): וה"ה להיפך אם הוא היה עומד על המקום הגבוה והצואה מונח למטה בארץ. [ו] במשנ"ב (סק"ה): וכדיעבד אם לא היה רוחב ד', אינו צריך לחזור ולהתפלל רק בתורת נדבה, כי פלוגתא האחרונים בזה.

תפלה אשכחן לענין לעבור לפני המתפלל רצדדין דינם כמלאחוריו כמ"ש לקמן סימן ק"ב (ס"ו). ולא דמי לסימן פ"א דמחלקין בין אפשר ללא אפשר, דשאני התם שמצא הצואה כנגדו ומוכרח לסור ממקום זה, בודאי יותר טוב לסור לאחוריו ולמקו לא יעשה כן, אבל בכאן מיירי שרואה את הצואה מהצדדין וא"צ לסור ממקום זה, לכן אוקמיה אדיניה דהוי כלאחוריו. [וגם הפרי מדש (ס"ב) והאלוהי רנה (סק"ה) חולקים עליהם ע"ש, ולכן נלע"ד העיקר לדינא כמ"ש] [ט"ו]:

ד ודע דשיעורים אלו ד' אמות ומלא עיניו כמו שנתבאר, אין חילוק בזה בין אם הצואה בחצר וברחוב ובשדה וקורא שם, או שהוא קורא בבית ובאותו החדר נמצא הצואה, די בהרחקות האלו. ולא אמרינן כיון שהארם והצואה בחדר אחד הוי כולו כד' אמות, דבזה נחלקו תנאי בסוף פ"ג דברכות (ס"ה), ופסקו הרי"ף (ס"ה) והרמב"ם (פ"ג ס"ה) והטור והשו"ע בסימן פ"ז (ס"ה) דלא אמרינן כל החדר הוי כד' אמות, ע"ש. ואף שהרי"צ גיאות פסק שם דהוי כד' אמות כמ"ש שם רבינו יונה (י"ג י"ג) בשמו, הוא דעה יחידאה, ע"ש. ובאמת מי שרוצה לחשוש לעצמו לדעה זו, מוכרח לצאת מחדר זה לגמרי, או להוציא הצואה משם:

ה וזוהו שכתב רבינו הרמ"א בסעיף א' דש"ץ המתפלל בבית הכנסת או בבית ויש שם צואה אפילו הוא לאחוריו ורחוק ממנו, צריך לשתוק עד שיוציאנה, מאחר שמוציא רבים ידי חובתן ואי אפשר שלא יהיה מן הציבור בתוך ד' אמות של הצואה. עכ"ל. כלומר אפילו אם הצואה הוא מלאחריהם של כל הציבור, מ"מ ודאי יש מקצתן בתוך ד' אמות. ולא חשש רק להציבור, אבל להש"ץ בעצמו אין שום חשש

[א] במשנ"ב (סק"ה) הכי א"ב הדעות בצדדים שלפניו ולא הכריע. וכתב בשם החי"א דמה שרואה בלא הטיית ראשו לצדדין לכ"ע דינו כלפניו. וכתב עוד דאפילו בצדדים ממש לכתחילה יזהר לילך כדי שיהיה מאחוריו. [ב] ועיין בפסקי משנ"ב שם. [ג] במשנ"ב (סק"ט) ונתי"ל ד"ה ע"ה כתב דלכאורה ה"ה בק"ש וברכותיה וצ"ע. ולענין מי רגלים אם נודמן בעת ק"ש וברכותיה חוץ לד' אמותיו

לן בה כמ"ש מי רגלים. אבל בגד עליון, או מ, צריך להסיר ל בתפלה שאי ט בגדיו, יכול לים, כיון שמן : (ס"ב), והאיסור ין שאי אפשר : [ס"ב]:

זמנו מי רגלים יוכל להתפלל שובה [ס"ו] [מן סביב האבר, י נקיים ויוכל :שעת ההטפה תחיל להתפלל :טורך להפסיק, ע"ש:

ים:

כתב הסמ"ג רצדדין, כלפניו בסוכה [לנ]. פשר להניחה במקום שאפשר "א (סעיף ס - י) ויש מי י, ושלאחוריו סימן קכ"ח

דבלולב הוי הטעם משום אבל בכאן בהכרח אבל יעוד דבעניני

א דברי המג"א

יכול לקרות אף שאין בינו ובין הצואה ד' אמות, דכיון שהצואה ברשות אחרת, קרינן ביה ז' אמות, והיה מחניך קדוש:

ח והנה לדעת הרא"ש (פ"ג סי' סו) כשהצואה ברשות אחרת מותר אפילו רואה אותה, וכן כתבו הטור והשו"ע בסעיף (ג) [כ']. והטעם דבצואה ליכא לאו דילא יראה בך ערות דברי, רק עשה דמחניך קדוש, ובכאן מחנהו קדוש, אבל הרשב"א (פ"ג ד"ה ס"ה) ז"ל סובר דברואה אסור, דס"ל דגם בצואה יש איסור דילא יראה, והעיקר לדינא כהרא"ש [נ"ן], וכמ"ש בסימן ע"ד סעיף ד', ע"ש, ומ"מ יש לחוש לדעת הרשב"א, והיינו להעצים עיניו או לחזור פניו, דבזה גם הרשב"א מודה דעצימת עינים או כלילה מהני, כיון שהיא ברשות אחרת [מג"א סק"ט]. ויש מי שכתב דלהרשב"א לא מהני עצימת עינים ולילה [אליה רבה סק"ט], ולכן טוב להחזיר פניו:

ט ובוזה שכתבנו (פ"ג) שלא יגיע ריח רע, כן פסקו הרמב"ם (פ"ג סי' ס"ה) והטור דלריח לא מהני הפסקת רשות, אבל יש מרבתינו שפסקו דמהני, דכי היכי דמהני לצואה עצמה, כמו כן מהני לריח רע, שלהניח [רא"ש ומלמדי רבינו יונה (טו' ד"ה ס"ה) ג"כ ר"י ג' רפ"ט]. ולכאורה דעה זו אינה מובנת, הא סוף סוף איכא ריח רע, ויראה לי דכונתם דדינו כריח רע שאין לו עיקר שיחבאר (פ"ט) דמותו בתלמוד תורה. [עיין פרישה (סק"י) סק"ט ג"כ כן, ומינוח דמוק]. ונראה דאפילו לדעה ראשונה א"צ הרחקת ד' אמות ממקום שכלה הריח [ס"ט]. ואם הצואה היתה בחדר זה והוציאה משם ועדיין ישנו להריח, אסור לכל הדעות עד שיפסוק הריח, כיון שהצואה היתה בחדר זה [מג"א סק"ט]. ומי שאינו מריח מותר [ס"ט], כיון דליחא לעיקר

הצואה. וכ"ש כשהיא ברשות אחר, דמותר למי שאינו מריח. [ודע הלכות (פ"ג) ז"ע כמו שכתבנו בפרישה]

י הצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה והגדולה עוהפת עליה מן הצדדים קטנה לא חשיבא כבית בפני עצמו, כיון שנפרצה במלואה לגדולה, אבל הגדולה כיון שכותליה עודפים על של קטנה מצד זה ומצד זה, חשיבה כבית בפני עצמו, וכמ"ש בסימן נ"ה (פ"ג) לענין צירוף מנין, ע"ש. ולכן אם צואה בגדולה, אסור לקרות בקטנה עד שירחק כשיעורים שנתבאר, דהוה כהצואה עם האדם בחדר אחד. אבל כשצואה בקטנה, מותר לקרות בגדולה בלא הרחקה, אם אין הריח רע מגיע אליו כל שדרך בני אדם להצטער מאותו הריח, וזה לא אמרינן שהאדם שהוא בגדולה ימשוך הצואה אחריו, דכיון שהאיסור הוא משום הצואה אזלינן בחדר הצואה ולא אחר האדם, כמו בסימן נ"ה (פ"ג) דאזלינן אחר הרוב ולא אחר המיעוט [המג"א סק"י כתב דלפי שכל ענין, ע"ש, וכל לפמ"ש בסעיף ט' אין הסימל רק נחלמוד מורה, ע"ש וז"ל]:

יא ודע דאע"ג דלכאורה משמע בעירובין [נ"ג]. דכל הקטנה נחשבת כמקום הפתח של הגדולה, וא"כ לא מהני הרחקת ד' אמות, דכן הוא לענין שארי דינים שנתבאר שם, וראיתי מי שהקשה כן על רבינו הב"י שכתב בסעיף ג' דהרחקה מהני בקטנה כשהצואה בגדולה, וכמ"ש בסעיף הקודם. אך באמת דברי רבינו הב"י צודקים, דודאי פשטא דסוגיא דעירובין כן הוא, אך זהו למאן דס"ל בסוף פ"ג דברכות (ס"ה) דכל הבית הוי כד' אמות, אבל אנן קיי"ל דלא חשיבא כד' אמות וכמ"ש בסעיף ד', ולדעה זו תתפרש הסוגיא דשם לענין הרחקה:

פסקי משנה ברורה

ע"ד המקילין. אולם בשאינו יכול לראות הצואה מחמת גובהו או עומקו לכו"ע שרי בזה. [ו] במשנ"ב (סק"י) כתב דפסקו האחרונים כדעה ראשונה. [ו] במשנ"ב (סק"י) ובעיני ד' אמות ממקום שכלה הריח, ויש מקילין. ועיין בבית הלכה דהקדמה אות ג. [ו] במשנ"ב (סק"י) כתב בזה: אפשר שיש

[ו] בבית הל' (ד"ה א"ג): כ"י משמע דלעיקר הלכה תפסינן כהרא"ש וכ"כ העולת תמיד, ומדברי השו"ע משמע שמצדד יותר להרשב"א כ"כ הפמ"ג בשם הנחלה צבי וכ"כ א"ר, ובז"א: משמע דהוא ספיקא דדינא, וכן נכון. [ו] במשנ"ב (סק"י): וכשעת הדחק שאינו יכול להחזיר פניו יש לסמוך

ועיין משנ"ב (פ"ג ד"ה סימ"ק) משו להזכיר שם כיון ד

ב ודע דלפי מה שנתג הרחקה, לכן הלון פתוח וחזיר עו הרחקה, ורק יעצים עי לא יגיע לו ריח רע. וכ עובר לפניו, צריך לה מלא עיניו. וגם כשמהנ אמות, דפי חזיר כצו בסימן

יג צואת כלב וחזיר, מרחיקים כ דכשיש בהם עורות ר בהם עורות, דינן כדין ועוף, שא"צ להרחיק מ מפני ריבויין ויושנן כן במקום אחד דמעלה סר רע, דינן כצואת אדם בו

יד צואת חמור הרב וצואת חתני

דינם כצואת אדם, דאי אפילו אם במקרה אין אדם וי' [מג"א סק"י]. ו כצואת אדם, והיינו ה ממקום שכלה הריח, וההולך בדרך אע"פ שו כתב רבינו הב"י בסעיף לו, אינו חושש למיעו ובסמוך לעיר, י"א ג

להקל בזה במקום הרחוק. ו צריך שעכ"פ יעצים עיניו. שרי רק בשעת הדחק. [ו] ב על צואת כלב אלא על ע לרבנן שאין ריחם רע כל [ו] במשנ"ב (סק"י) ויהי' ד"ה פסק הריח אח"כ מ"מ כבר להרחיק, ויש לפקפק בזה ול לואט פ"ו) מפקפק בזה די"ל ריח רע אין חל עליהם ע [ו] במשנ"ב (סק"י): והמ"א

הבהמות המצויות שם הם חמורים, במקום דשכיחי חמורים. עכ"ל:

וזו והנה יש מי שפירש דזה שכתב דאם אין הריח בא לו אינו חושש וכו', הכונה אפילו יש לו ריח, רק שהריח אינו מגיע לו מותר, והקשה דהא צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח [מג"א סק"ג]. אמנם האמת דכונתו הוא שא"צ לחשוש אולי יש לו ריח [ט"ס], דכן מבואר ממה שכתב דאינו חושש לתלותה בשל חמור. אמנם בטור כתב שא"צ להרחיק רק עד מקום שיכלה הריח, ע"ש, ולפ"ז באמת אין דינם כצואת אדם ממש להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח, ולפ"ז אם אין הריח בא לו אף שיש לו ריח לא חיישינן לה [ט"ס]. ומ"מ לדינא קשה לעבור על דברי רבינו הב"י. [עיין אליה רנה סק"ד] וי"ו:

זו בירושלמי (פ"ג ה"ה) אוסר לקרות כנגד מי ורגלים של חמור הבא מן הדרך, וכנגד צואת תרנגולים אדומה, כלומר כשהצואה אדומה. וי"א שהתרנגולים אדומין, שקורין ענגילא"ש הא"ן. וי"א דהכונה על תרנגולים שבמדינת אדום, שאוכלין שעורין וצואתן מסרחת [מג"א סק"ד]. וי"א דכל בהמה חיה ועוף שיש לצואתן ריח רע, אסור לקרות כנגדן. וי"א דכל שאוכלין פת, אסור לקרות כנגד צואתו, כגון הכלבים והחזירים, וכל שאין דרכו בפת מותרו [עטרת זקנים פ"ו]. והענגיל"ש הא"ן שכתבנו, הוא אינדיק בלשונינו, ואין לנו הוראה ברורה בענין זה, ובדאי נכון להחמיר אם רק הריח משוקץ וי"ו:

פסקי משנה ברורה

ועוף א"צ להרחיק אלא עד מקום שיכלה הריח וכן פסק בספר מגן גבורים, ובריה"ח סוכר דהוא ספיקא דדינא ע"כ בק"ש אם קרא בתוך ד"א חוזר וקורא ובתפלה יחזור ויתפלל ויתנה אם יצא שתהא לגדבה ע"ש, ול"נ דאין להתמיר כלל לענין תפלה דהרבה אחרונים סוברים כהמ"א. וי"ו במשנ"ב (סק"ז) כתב דתרנגולים ההולכים בבית אפילו אם עיקר חיותם מחמשת מיני דגן יש להקל כל זמן שלא ידעינן שצואתם מסרחת. וי"ו במשנ"ב (סק"ז) וס"ל ד"ה נמשלתי) כתב דלכתחילה נכון שלא להתזיקם בבית שלומדים ומברכים שם, ודיעבד אם התפלל נגד צואתם יחזור ויתפלל ויתנה בנדבה.

[עיין משנ"ב (פ"ג ד"ה שיחיק) שנשאר צחומא, ול"ק כלל ולא חשו להזכיר שם כיון דהלוי נפלוגמא, ודו"ק]:

יב ודע דלפי מה שנתבאר דברשות אחרת א"צ הרחקה, לכן אם עומד בתפלה כנגד חלון פתוח וחוזר עובר לפני החלון א"צ הרחקה, ורק יעצים עיניו שלא יראוהו, וגם לא יגיע לו ריח רע. וכן בקידוש לבנה כשחוזר עובר לפניו, צריך להפוך פניו, או שיתרחק מלא עיניו. וגם כשמהפך פניו צריך הרחקה ד' אמות, דפי חוזר כצואה עוברת דמי, כמ"ש בסימן ע"ו (פ"ד):

יג צואת כלב וחזיר, אם נתן בהם עורות, מרחיקים מהם כמו מצואת אדם, דכשיש בהם עורות ריחן רע מאד. ואם אין בהם עורות, דינן כדין צואת שאר בהמה חיה ועוף, שא"צ להרחיק מהם אם אין בהם ריח רע מפני ריבויין ויושנן כמו הזבל המונח. זמן רב במקום אחד דמעלה סרחון. ואם יש בהם ריח רע, דינן כצואת אדם בכל הפרטים שנתבארו וי"ו:

יד צואת חמור הרכה לאחר שבא מהדרך, וצואת חתול ונמייה, ונבלה מסרחת, דינם כצואת אדם, דאלו סתמן ריחן רע. ולכן אפילו אם במקרה אין ריחן רע, אסור כצואת אדם וי"ו [מג"א סק"ז]. ונראה דלכל הדינים דינם כצואת אדם, והיינו לאחריו ירחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח, ומלפניו מלא עיניו. וההולך בדרך אע"פ שרואה צואת בהמה כנגדו, כתב רבינו הב"י בסעיף ה' דאם אין הריח בא לו, אינו חושש למיעוט לתלותה בשל חמור. ובסמוך לעיר, י"א שיש לחוש, לפי שרוב

דמותו למי ע כמו שכתב

ה לגדולה, מן הצדדים, עצמו, כיון בגדולה כיון גד זה ומצד מ"ש בסימן ו. ולכן אם עד שירחיק י עם האדם מותר לקרות יח רע מגיע גאותו הריח. גדולה ימשוך ושום הצואה, כמו בסימן יחר המיעוט. יין, ע"ש, אל כל יד מורה, ע"ש

דעירובין [ג]. ה הפתח של אמות, דכן שם, וראיתי שכתב בסעיף דאה בגדולה, דברי רבינו דעירובין כן פ"ג דברכות כל אנן קיי"ל : בסעיף ד', לענין הרחקה.

ה הצואה מחמת ג"ב (סק"ז) כתב ו"ב (סק"ז): ובעיני ין. ועיין בביה"ל בזה: אפשר שיש